

AASTARAAMAT
KESKKONNAJÄRELEVALVE
2010

Koostamisel osalesid: Olav Avarsalu, Toomas Eilat, Meit Grosmann, Katrin Lehtla, Ave Naruskberg, Aare Pai, Rene Rajasalu, Triin Sikkal, Reeli Sildnik, Alar Soo, Mait Tint, Leili Tuul, Helena Täär, Tõnis Ulm, Peeter Volkov

Fotod: Keskkonnainspeksioon, kaanefoto – iStockphoto.com

Välja andnud: Keskkonnainspeksioon

Kujundus ja trükk: OÜ Dada AD / AS Aktaprint

SISUKORD

5	Peadirektori pöördumine
6	Keskkonnainspeksioonist
7	Keskkonnaalased rikkumised vähenevad
8	Looduskaitse
9	Ettepanek: ebaseaduslikud ehitised riigile
10	Kallasrajal peab olema vaba läbipääs
11	Metsajärelevalve on jätkuvalt vajalik
15	Jahirikkumistest
15	Süüdlane selgus ballistilise ekspertiisi abil
17	Kalakaitse
19	Kalakaitse rahvusvahelistes vetes
20	Peipsil püüti järjekordselt „hiinlasi“
21	Läänemere-äärsete riikide kalandusinspektorid kohtusid Tallinnas
22	Keskkonnakaitse
23	Kaevandamiste kontrolli tõhustati veelgi
23	Pakendikontrollile suurem tähelepanu
24	„Teeme Ära 2008“ jäätmed said Harkust koristatud
26	Pärnu vallikraavi kalad
26	Kiviõli välisõhu probleemid
27	Õnnelikult lõppenud õnnetused
29	Keskkonnakaitse olulisemate valdkondade rikkumised
32	Valvetelefon 1313
33	Arendus
33	EL struktuurifondide toel hangitakse uut tehnikat
34	Kompetentsijuhtimine Keskkonnainspeksioonis
35	Koondandmed
35	Teised järelevalveasutused
36	Koondtabelid

Head lugejad

Riigi valitsemiskulude alandamine ja tõhusamalt toimiv riik on märksõnad, mille järgi Keskkonnainspeksioon peab samamoodi nagu teised riigiasutusedki oma tegevust kohandama.

Piiratud vahendid sunnivad keskenduma olulistele asjadele. Tugineme keskkonnajärelevalves üha enam riskianalüüsile, et piltlikult öeldes olla õigel ajal õiges kohas. Oleme võtnud suuna keskkonnanõuetega seotud rikkumiste ennetamisele. Sel eesmärgil viime läbi plaanipäraseid kontrollimisi, keskendume suurema keskkonnamõjuga ettevõtete kontrollimisele, samuti saadame välja märgukirju ja meeldetuletusi. Keskkonnakaitse seisukohalt on rikkumiste varane avastamine väga oluline, sest ebaseaduslikku või keskkonda ohustavat tegevust peatades on võimalik suuremaid kahjusid vältida.

Võime 2010. aastaga rahul olla, sest see möödus ilma tõsisemate keskkonnaõnnetuste ja -kahjudeta. Ka keskkonnanõuetega seotud rikkumiste arv jätkab langustendentsi. Rikkumiste arvu vähenemisel on kindlasti oma osa nii süsteemsemal kontrollil, koostööl teiste järelevalveasutustega kui ka inimeste teadlikkuse ja hoolivuse suurenemisel.

Igapäevase järelevalvetegevuse kõrval arendasime jätkuvalt inspektorite töökeskkonda, mis on oluline tegur, et tööd efektiivsemaks muuta. 2010. aastasse jäi mitu suurt eurofondidest rahastatavat hanget, tänu millele oleme oma järelevalvevõimekust suurendanud. Samuti arendasime ja koolitasime võimaluste piires jätkuvalt oma töötajaid.

Hindasime ära ka võimalikud riskid, mida edasise töö planeerimisel kindlasti arvesse võtame. Kuna keskkonnaseisund ja loodusvarade säilimine puudutab kõiki eestimaalasi, siis kavatseme edaspidi järelevalvega seotud küsimusi ka laiemas üldsusega arutada.

Käesolevas aastaraamatus annamegi ülevaate 2010. aasta keskkonnajärelevalve tulemustest. Samuti räägime pisut lähemalt erinevate valdkondade tegemistest ning püüame mõne juhtumi kaudu näidata probleeme, millega oma igapäevätöös kokku puutusime.

2010. aastasse oli planeeritud meie jaoks väga oluline muudatus – uurimisasutuse staatuse saamine. Seadusemuudatuse protsess kujunes siiski arvatust pikemaks ja uurimisasutuse õigused saame 2011. aasta 1. septembrist. Kahtlemata kaasneb uute ülesannetega suurem vastutus. Anname endast parima, et meile pandud ootusi õigustada.

Jõudu ja edu ka kõigile koostööpartneritele!

Peeter Volkov
Keskkonnainspeksiooni peadirektor

KESKKONNA- INSPEKTSIOONIST

Looduskasutuse reguleerimiseks ja keskkonna kaitseks on riik välja andnud rea seadusi ning loonud nende täitmise kontrollimiseks järelevalvesüsteemi. Peamine keskkonnajärelevalvet reguleeriv seadusandlik akt on keskkonnajärelevalve seadus, millega on määratud ka järelevalvet tegevad asutused ja nende ülesanded. Peamine keskkonnajärelevalve teostaja Eestis on Keskkonnainspeksioon.

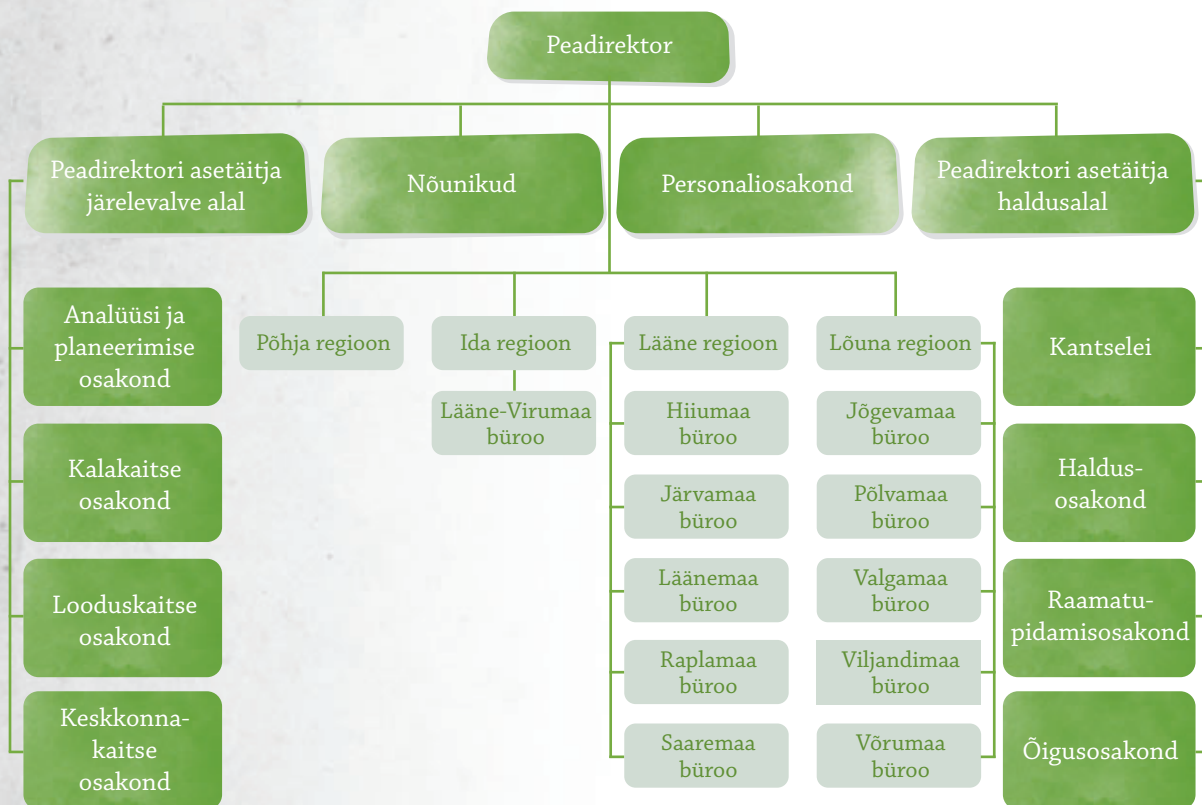
Keskkonnainspeksioon viib järelevalvet läbi kõigis järelevalve valdkondades, mida on kokku ligi paarikümmend. Ühtlasi menetleb inspeksioon kohtuvälise menetlejana järelevalve käigus tuvastatud keskkonnavalvete väärtegusid. Alates 1. septembrist

2011 saab Keskkonnainspeksioon uurimisasutuse staatuse ning hakkab lisaks väärtegadele menetlema ka keskkonnakuritegusid.

Keskkonnainspeksioon kuulub Keskkonnaministeeriumi valitsemisalasse nagu ka Keskkonnaamet, mis tegeleb keskkonna korraldusliku poolega.

Keskkonnainspeksioon on oma struktuuriüksuste kaudu esindatud kõigis maakondades.

Lisaks Tallinnas asuvale keskusele kuulub inspeksiooni koosseisu neli regiooni ja 11 maakondlikku bürood.

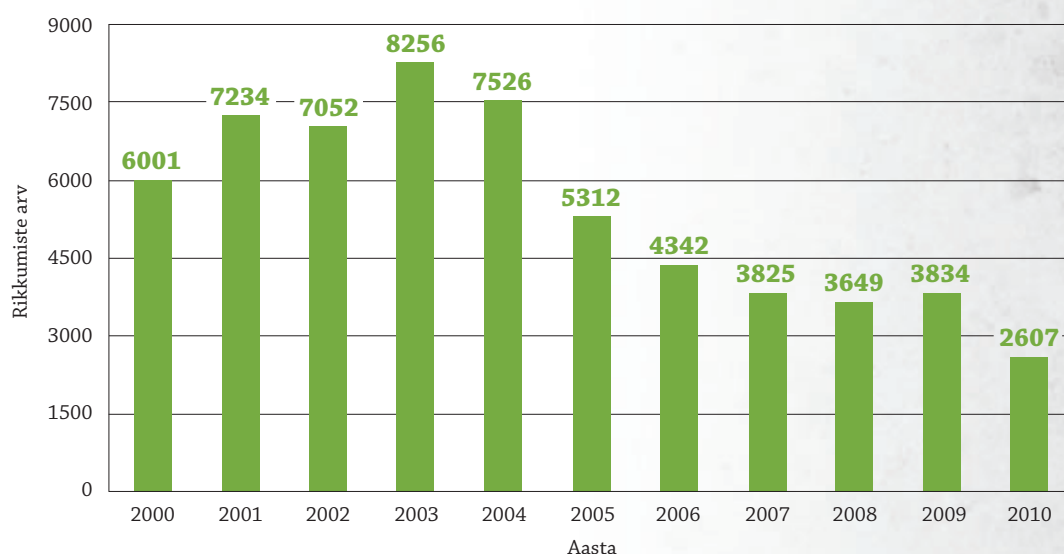
KESKKONNAALASED RIKKUMISED VÄHENEVAD

Keskkonnainspeksioon registreeris 2010. aastal kokku 2607 keskkonnaalast õigusrikkumist ehk 1227 rikkumist vähem kui 2009. aastal. Alates 2003. aastast on rikkumised järjest vähenenud. Erandiks oli küll 2009. aasta, kui rikkumiste hulk pisut kasvas.

Rikkumiste arvu vähenemise taga on mitmeid tegureid. Valdkonniti on need mõnevõrra erinevad, kuid oma osa on selles nii plaanipärasemal ja tõhusamal järelevalvel, koostööl teiste järelevalveasutustega kui ka rikkumisi ennetaval tegevusel. Ennetamise puhul on kindlasti väga olulisel kohal elanike toetus ja kaasabi. Inimesed on keskkonnaküsimustes teadlikumaks ja aktiivsemaks muutunud, mida näitab ka Keskkonnainspeksiooni valvetelefonile 1313 tulvate teadete arv ja sisu.

Ka keskkonnakorraldus on varasemaga võrreldes paranenud, nii et inimestel on lihtsam seadusi täita. Siinkohal võib näiteks tuua harrastuspüügiõiguse eest tasumise, mida saab teha mobiiltelefoniga kas või veekogu ääres olles. Puhkealadele on rajatud parklad, kuhu inimesed saavad oma autod jätta ega pea selleks taimestikuga kaetud alale sõitma, on olemas ametlikud telkimiskohad, kus võib oma telgi üles panna ja lõket teha. Selliseid näiteid võib tuua teistestki valdkondadest.

Keskkonnaalaste õigusrikkumiste dünaamika 2000 - 2010 (KKI andmed)

LOODUSKAITSE

2010. aasta oli kuulutatud Eestis looduskaitseaastaks. Aasta jooksul toimusid mitmesugused üritused ja ettevõtmised, millega tähistati Eesti looduskaitse 100. aastapäeva.

Looduskaitstes, nii nagu muudeski valdkondades, on aegade jooksul olnud erinevaid tõekspidamisi ja seisukohti, kuid tänu looduskaitse korralduse järjepidevusele on meie loodus küllalt hästi säilinud – meil on liigirikas taimestik ja loomastik, leidub ka puutumata loodust ja haruldaste liikide elupaiku.

Looduskaitse hõlmab kahte omavahel seotud poolt: kaitse korraldust, millega tegelevad Keskkonnaministeerium ja Keskkonnaamet, ning järelevalvet, mida teeb Keskkonnainspeksioon.

Keskkonnainspeksioon kontrollib looduskeskkonna kaitseks kehtestatud nõuete täitmist, et tagada meie loodusvarade seaduspärane ja säästlik kasutamine.

Looduskaitse jaguneb omakorda mitmeks valdkonnaks:

- metsakaitse
- kaitstavate loodusobjektide kaitse
- ranna- ja kaldakaitse
- jahijärelevalve
- loomastiku- ja loomakaitse

Looduskaitsevaldkonnas oli 2010. aastal eesmärgiks seatud inspektorite nähtav kohalolek, seda eeskätt piirkondades, kus toimus niiõelda aktiivsem looduskasutus. Nagu mäletame, oli suvi puhkamiseks väga soodne ning rahvast looduses palju liikvel. Suur soovine probleem kipub olema see, et mootorsõidukitega sõidetakse ranna või kalda piiranguvööndis, samuti telgitakse ja tehakse lõket vales kohas. Aega ja vahendeid planeerides õnnestus randadel, kallastel ja puhkeplatsidel siiski kord tagada.

2010. aastal pöörasime suuremat tähelepanu ka ehitustegevusele kaitstavatel aladel. Kuna ehitamisega seotud küsimused on jätkuvalt avalikkuse huviorbiidis, siis otsustasime varasemad juhtumid üle vaadata ja selle põhjal edasist tegevust kavandada. Paraku tuleb nentida, et ehitiste puhul on tegemist keeruka valdkonnaga, kus hea praktika kujuneb kohtulahendite põhjal. Samas on kohtuvaidlused pikad ja võivad kesta aastaid. Siiani on menetluses mitu kolme ja enama aasta tagust juhtumit.

Kaitstavatele aladele ehitamise korral on väga oluline roll kohalikel omavalitsustel, sest nemad menetlevad detailplaneeringuid, väljastavad ehituslube ning teevad ka ehitusjärelevalvet. Samas algavad probleemid pahatihti just seadustega vastuolus olevatest planeeringutest ja ehituslubadest. Selle töö välja ka Riigikontroll oma auditis „Ehitustegevus kiire elanike kasvuga omavalitsustes“, mis käsitles ehitusbuumi aegset ehitustegevust suurte linnade naabervaldades. Audit näitas, et auditeeritud omavalitsused ei suutnud ebaseaduslikku ehitamist tuvastada ega tõkestada. Auditivalimisse kuulunud 85 ehitistest 48 uusehitist olid ehitatud ilma ehitusloata või ei suudetud luba leida.

Tihti on probleem omavalitsuste ehitusjärelevalve alases võimekuses. Vajalike teadmistega inimesed puuduvad või vahetuvad tihti.

Keskkonnajärelevalve seaduse järgi on Keskkonnainspeksioonil õigus teha järelevalvet kohaliku omavalitsuse keskkonnakaitseliste üksikaktide seaduslikkuse üle ning teha puuduste avastamise korral omavalitsusele ettekirjutus õigusakti seadusega kooskõlla viimiseks. Kui omavalitsus seda ettenähtud aja jooksul ei täida, saab inspeksioon pöörduda halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras protestiga halduskohtusse. Näiteks on Keskkonnainspeksioon taotlenud Otepää vallalt Otepää looduspargis kehtestatud detailplaneeringu tühistamist, sest detailplaneering kehtestati ja projekteerimistingimused väljastati ilma kaitseala valitsejalt nõusolekut küsimata.

ETTEPANEK: EBASEADUSLIKUD EHTISED RIIGILE

Ebaseaduslikud ehitised on teema, mis on alati ka laiale üldsusele huvi pakkunud. 2010. aastal kerkis teema üles pisut teise nurga alt – nimelt tegi Sotsiaaldemokraatlik erakond ettepaneku ebaseaduslikud ehitised riigistada. Erakonna fraktsioon esitas Riigikogule ka vastavasisulise eelnõu. Eelnõu kohaselt oleks tulnud looduskaitsealade ja ehitusalaadadesse lisada uued sätted. Looduskaitsealadesse sooviti lisada säte loodusreservaadis või sihtkaitsevööndis asuva ebaseaduslikult ehitatud hoone või rajatise riigistamise kohta. Selle järgi oleks Vabariigi Valitsuse otsusega saanud loodusreservaadi või sihtkaitsevööndi territooriumile ebaseaduslikult ehitatud hoone või rajatise riigi omandisse võtta, ilma selle eest omanikule kompensatsiooni maksmata. Riigi omandisse võtmine oluks lubatud juhul, kui ehitist või rajatist oleks võimalik kasutada teaduslikul eesmärgil või muudest üldistest huvidest lähtudes.

Hiljem sooviti looduskaitsealadesse lisada veel säte kaitsealale ja hoiualale ebaseaduslikult ehitatud hoone või rajatise sundvõõrandamise kohta. Sätte kohaselt oleks Vabariigi Valitsuse otsusega võinud kaitsealale või hoiualale ebaseaduslikult ehitatud hoone või rajatise sundvõõrandada juhul, kui ehitist või rajatist saaks kasutada teaduslikul eesmärgil või muudest üldistest huvidest lähtudes.

Riigikogu keskkonnamisjoni neid ettepanekuid heaks ei kiitnud ning eelnõud lükati tagasi. Üks peamisi argumente oli see, et kaitstavale loodusobjektile on võimalik ehitisi planeerida vaid ala kaitse-eesmärkidest lähtuvalt. Kaitse- ja hoiualad on inimtegevusest puutumata või erinõuete kohaselt kasutatavad looduslikult säilitatavad alad ning juhul, kui ehitist on omavoliliselt rajatud ehituskohta, kus ehitamine ei ole loodusväärtuste kaitsest lähtuvalt lubatud, ei täida sinna püstitatud ebaseadusliku ehitise kasutuselevõtt kaitse- või hoiuala kaitse-eesmärki. Ebaseaduslikku ehitist, mida ei saa ehitaja seadustada, ei ole võimalik ka riigil tagantjärele seadustada.

Ebaseaduslikult rajatud rannakindlustus Peipsi järve ääres, mis KKI ettekirjutuse alusel likvideeriti

Keskkonnamisjoni ei pidanud seadusemuutmist otstarbekas ka seetõttu, et kehtiv seadusandlus võimaldab ebaseaduslike ehitiste rajamise eest karistada ning ehitiste ettekirjutuste alusel likvideerida, mis omakorda tagab selle, et kaitstava loodusobjekti kaitseväärtusi kahjustavad ehitised likvideeritakse. Otsustamisel võeti arvesse ka seda, et ebaseaduslike ehitiste juhtumid kaitse- või hoiualadel ei ole sagenenud, pigem on need erandlikud juhtumid. Pealegi on enamikul juhtudest tegemist väiksemate rajatistega (piirded, teed, aiamaad, kaldakindlustused jne) või väikehoonetega (saunad, suvilad), sekka ka üksikud elamud. Lisaks on suur osa ebaseaduslike ehitisi madala keskkonnohuga juba hoonestatud piirkondades, kus ehitamiseks vajalike lubade kooskõlastamisprotsess on veel pooleli ja kus ehitamisega on alustatud ilma lõplikku kooskõlastust ära ootamata.

Keskkonnainspektsiooni andmetel ei ole siiani ehitisi tuvastatud kaitsealade loodusreservaatidest, kus igasugune inimtegevus on keelatud.

KALLASRAJAL PEAB OLEMA VABA LÄBIPÄÄS

Looduskaitseeadus näeb ette, et rannal või kaldal asuva kinnisasja valdaja on kohustatud tagama inimeste ja loomade vaba läbipääsu kallasrajal, kuid alati sellest nõudest kinni ei peeta.

2010. aastal oli Keskkonnainspeksioonil pikk vaidlus ühe maaomanikuga, kes püstitas 2009. aastal Viljandimaal Emajõe kaldale piirdeaia, millega sulges osaliselt kallasraja. Inspeksioon määras maaomanikule seaduserikkumise eest 3000 krooni trahvi, kuid too esitas selle peale Tartu Maakohtule kaebuse, paludes väärteotsuse tühistada. Maaomaniku kaitsja väitis, et piirdeaia sisse on jäetud avaus, mille kaudu on loomadel ja inimestel võimalik kallasrajale minna ja seal liikuda. Hageja oli veendunud, et Keskkonnainspeksioon on looduskaitseeaduse vastavat sätet kohaldanud ebaõigesti. Tema hinnangul tähendas looduskaitseeaduse nõue seda, et kinnisasja valdaja ei tohi kallasrada täielikult sulgeda. Ta leidis, et kallasrajal võivad paikneda piirdeaiaid, kuid valdaja peab hoolitsema selle eest, et aial oleks värav või muu läbipääsukoht, ja see oli tal olemas.

Tegelikult on looduskaitseeaduse mõte siiski teine: tuleb tagada läbipääs kallasrajal, mitte kallasrajale. Piirdeaia ehitamisega oli kallasrajal liikumine muutunud. Kui varem oli seal võimalik liikuda 10 meetri laiusel kaldaribal, siis pärast piirdeaia paigaldamist oli kallasrajal liikumine aia tõttu takistatud.

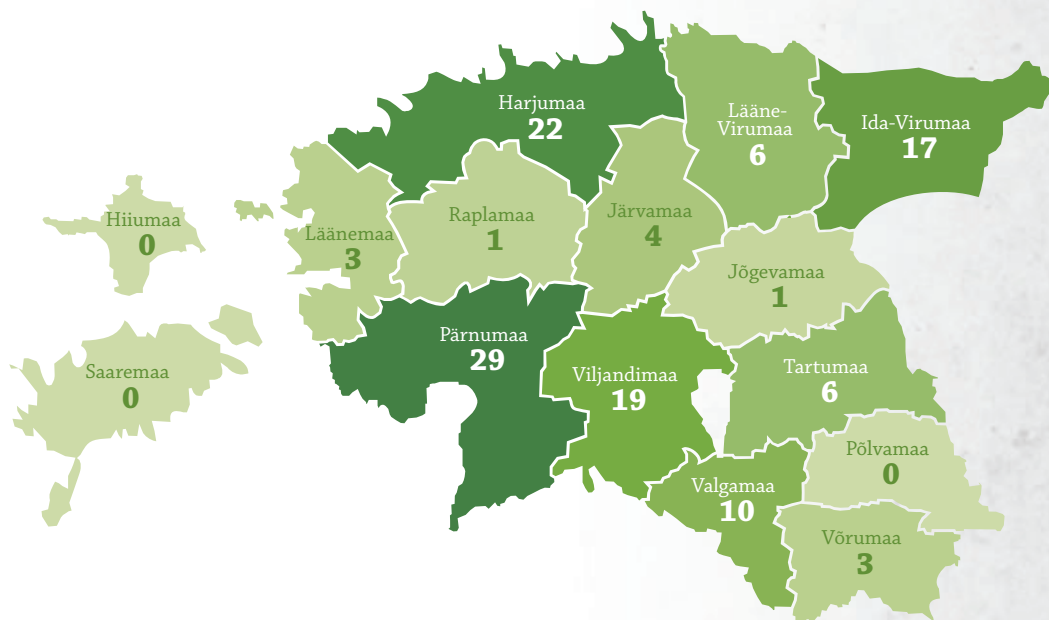
Keskkonnainspeksioon hageja seisukohtadega ei nõustunud ja palus jätta kaebuse rahuldamata. Tartu Maakohus otsustaski jätta Keskkonnainspeksiooni väärteotsuse muutmata. Maaomaniku kaitsja esitas seepeale veel kassatsioonikaebuse Riigikohtule, kuid Riigikohus seda menetlusse ei võtnud.

Maaomanik ei olnud siiski lahendusega rahul, arvates, et tema suhtes on toimitud ülekohtuselt. Põhjuseks oli raadiosaade, kus käsitleti kallasraja teemat ja sealt kuulnud tõlgendus. Pidime selgitama, et Keskkonnainspeksioon saab juhendada ainult kehtivatest seadustest. Veeseadus, looduskaitseeadus ja asjaõiguseadus kohustavad kallasraja vaba hoidma.

Ranna- ja kaldakaitse nõuete rikkumiste arv 2006 – 2010*

Ranna- ja kaldakaitse nõuete rikkumiste arv maakonniti 2010*

*Siia alla käib nii mootorsõidukitega sõitmine ranna ja kalda piiranguvööndis väljaspool selleks ettenähtud teid ja radu kui ka ebaseaduslik ehitamine ehituskeeluvööndis.

METSAJÄRELEVALVE ON JÄTKUVALT VAJALIK

2010. aastal registreeris Keskkonnainspeksioon kokku 240 metsa-alast õiguserikkumist. Võrreldes 2000. aastaga on rikkumiste arv vähenenud kümme korda. See on tubli saavutus, millesse on andnud oma panuse kõigepealt metsaomanikud ise, aga ka metsakorralduse ja järelevalvega tegelevad ametnikud. Tulemusest võiks järeldada, et metsas on kord majas ja järelevalvet on otstarbekas samavõrra kokku tõmmata. Päris nii see ei ole, sest puidukasutuse surve on jätkuvalt suur ja tuleb ette ka eksimusi.

Reeglina on metsaomanikud seaduskuulekad ja ise metsas raiet tehes seadusega pahuksisse ei lähe. Liigse kiiruse ja mugavuse tõttu, samuti kulude optimeerimise käigus kipuvad kohustused ununema. Rikkumisi tekib sageli olukorras, kus metsaomanik ise metsa ei raiu, vaid võõrandab kasvava

metsa raieõiguse või annab oma metsas raietöö teha teistele isikutele. Taolisel juhul tuleb kindlasti meles pidada metsaomanikule ja raiujale või raieõiguse omandajale tekkivaid kohustusi, sest siin on oht seadusega vastuollu minna.

DOKUMENDID OLGU KORRAS!

Vastavalt metsaseadusele peab üleandja metsa raieks andmisel, raieõiguse ja metsamaterjali võõrandamisel ning metsamaterjali töötlemiseks, ladustamiseks või vedamiseks üleandmisel tõendama vastuvõtjale raieõiguse olemasolu või metsamaterjali valdamise seaduslikkust ning vastuvõtja peab seda kontrollima. Raieõiguse olemasolu ja metsamaterjali valdamise seaduslikkust tõendavad andmed ja dokumendid on kinnistusraamatu kanne, riigimetsa korraldusregistri kanne, raieõiguse või metsa-

materjali võõrandamise leping, Keskkonnaameti raiet lubava märkega metsateatis ja isikut tõendav dokument. Need dokumendid peab metsaomanik iga metsaga sooritatava teingu puhul esitama teisele poolele, isegi kui selleks on naabrimees. Samas lasub teisel poolel kohustus samade dokumentide järgi kontrollida, kas mets, mida raieks antakse, või metsamaterjal, mis vedamiseks üle antakse, kuulub üleandjale. Nii ühe kui teise poole täiendavad selgituste küsimised dokumentide sisu kohta peaks olema harjumus, mitte harv juhus.

Inspektor kontrollib, kas raie on tehtud seaduslikult ja ettenähtud nõudeid arvestades

Lisaks metsamajandajatele käivad metsas tehtavaid töid kontrollimas keskkonnakaitseinspektorid. Iga metsas raiet tegev isik on raieõigust kohustatud tõendama dokumendi või töö või teenuse aluseks oleva kirjaliku lepinguga, metsateatise koopiaga, millel on Keskkonnaameti raiet lubava märge ja isikut tõendava dokumendiga. Loetelu kaks viimast dokumenti peavad olema raiekohas kaasas ja need tuleb esitada kontrollima volitatud ning end esitlenud ametiisikule tema nõudmisel. “Mina olen lihtne töömees ja ei tea midagi” on vale vastus ja võib lõppeda sellega, et kõige kiiremal ajal raietööd seistakse kuni asjaolud on selgunud. Lisaks kaotatud ajale on inspektoril õigus karistada nii raiujat kui raieks andjat.

KORREKTNE LEPING KAITSEB METSAOMANIKKU

Seadus nõuab, et metsa raieks andes (nt metsaomanik ja raietöeline) ja raieõigust võõrandades (nt metsaomanik ja juriidilise isiku esindaja, kes metsa raieõiguse omandab) sõlmivad võõrandaja ja omandaja vastavasisulise kirjaliku lepingu või vormistavad suulise lepingu sõlmimisel kirjaliku akti, milles märgitakse raieõiguse võõrandaja ja omandaja andmed, võõrandatava metsa asukoht, tehtava raie liik ja muud vajalikud andmed, mis on loetletud metsaseaduses.

Keskkonnainspeksioon soovib nimetatud lepinguid sõlmides vormistada alati kirjalik leping. Praktika näitab, et metsaomanikul on enda seatud tingimusi pahatahtliku raieõiguse omandaja või raieeenuse osutaja puhul suuliselt sõlmitud lepingu korral raske, kui mitte võimatu tõendada. Kirjalikus lepingus on metsaomanikul soovitatav üksikasjalikult sätestada omapoolsed ja seadusele tuginevad raietingimused – raiutava ala piiride tähistus, hooldusraie puhul puistu minimaalne raiejärgne rinnaspindala, raiutava metsamaterjali kokkuveo tingimused, laoplatside asukohad, et metsapinnast ei tohi kahjustada ja kui metsamaterjali väljaveol tekitatakse roopad, siis tuleb need raiujal tasandada, samuti määratakse raiejäätmete koristamise viis ja aeg jms. See on vajalik, et raiuja toimiks seaduse ja metsaomaniku nõuete järgi, mitte nii, nagu temale käepärasem ja kasulikum on.

Seadus nõuab, et ka metsamaterjali võõrandamisel ning metsamaterjali töötlemiseks või ladustamiseks andes sõlmitaks osapoolte vahel kirjalik leping, milles on kõik vajalikud andmed alates metsamaterjali asukohast kuni allkirjade ja metsateatiste numbriteni.

Nimetatud lepingule või aktile lisatakse juurde vormikohane metsamaterjali üleandmise-vastuvõtmise akt. Üleandmise-vastuvõtmise akti lisada pole kohustuslik, kui kirjalikus lepingus või suulise lepingu sõlmimisel koostatud kirjalikus aktis on ära näidatud metsamaterjali valdamise alus vastavalt üleandmise-vastuvõtmise akti vormi nõuetele. Vaidluste korral saab alati kirjalikule lepingule tugineda ja õigust nõuda.

Metsamaterjali vedajal peab kaasas olema metsaomaniku antud metsamaterjali kogust ja kuuluvust tõendav veoseleht. Veoseleht pole kohustuslik, kui vedu teostab metsamaterjali omanik ise ja tal on kaasas metsamaterjali valdamise seaduslikkust tõendavad dokumendid.

Probleeme ja erimeelsusi on esinenud ka seoses veoselehega. On olnud juhtumeid, kus autole on laaditud mitmemeetrised palgid, kuid vedaja väidab, et tegemist on küttepuudega, mille vedamiseks veoselehte vaja ei ole. Sel juhul jääb üle selgitada, et metsamaterjali all mõistetakse langetatud puutüve või puutüve järkamisel saadud ja töötlemata ümarmaterjali. Näiteks küttepuu sortimentatsioonis olev nott pikkusega 3,1 meetrit loetakse metsamaterjaliks, mille vedamisel on veoseleht tavaliselt vajalik. Halgudeks lõhutud, kanti saetud jms puit ei ole metsaseaduse tähenduses metsamaterjal.

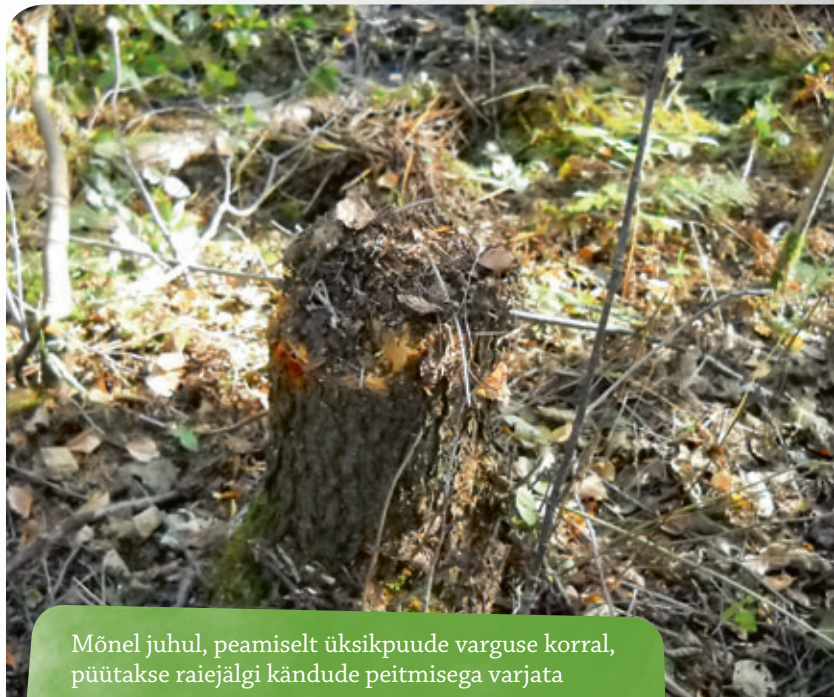
Kuigi Keskkonnainspeksioon ei saa sekkuda eraõiguslike lepingute koostamisse, soovitame metsaomanikele, kelle teadmised metsamajandamise alal on napid, enne metsa raieks andmist, raieõiguse võõrandamist või kasutusvalduse seadmist teistele isikutele, konsulteerida tehingu üksikasjade suhtes metsa-ala asjatundjatega või metsaomanikke ühendavate ühiskondlike organisatsioonidega. Targalt ja läbikaalutult sooritatud tehingu korral ei tule pärast kahetsedes nentida, et lepingu teine pool võttis omanikult metsa, kasutades viimase teadmatust, kogenematust ja piiratud õigusteadmisi.

USALDA, AGA KONTROLLI

Dokumentide kontrollimise vajadust näitab ilmekalt üks Põlvamaal aset leidnud juhtum.

Mullu veebruaris sõitis Valgamaal töötavate lätlastest raiemeeste juurde meesterahvas ja küsis, kas töömehed tahaksid lisa teenida. Mehed olid nõus. Neile näidati Põlvamaal Kanepi vallas kätte metsatükk, kus nad pidid tööle hakkama ja esitati metsateatis. Raiemehed alustasid tööd ja varsti oli vaja traktorit, millega langetatud ja järgatud puit kokku vedada. Ka metsa väljavedajale näidati olemasolevat metsateatist. Kuna traktorijuht oli varasema töö käigus teatisti näinud, tundus talle seekord esitatud paber kahtlane. Nimelt puudus teatisel pitsersamuti ei teadnud ta metsakonsultanti, kelle nimel

oli dokument kinnitatud ja allkirjastatud. Traktorijuht helistas Keskkonnainspeksiooni Põlvamaa büroosse ja teatas oma kahtlustest, mispeale inspektorid läksid kohapeale asja kontrollima. Metsas selguski, et raiet teostati võltsitud metsateatisega. Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni ei olnud raieks metsateatist esitatud, seega ei olnud amet ka olemasoleval paberil kirjeldatud töid kinnitanud.

Mõnel juhul, peamiselt üksikpuude varguse korral, püütakse raiejälgi käändude peitmisega varjata

Inspektorid peatasid ebaseadusliku lageraie ning alustasid raieõiguse seaduslikkuse tõendamise kohustuse rikkumise asjas väärteomenetluse.

Lätlastest raietöölised väitsid, et tegutsesid omaniku korraldusel, kes näitas neile kätte ka metsatüki. Metsaomanikule helistades tuli välja, et tema ei tea juhtunust midagi. Seega olid heausksed lätlased palgatud metsavargust läbi viima ning said loodetud lisateenistuse asemel hoopiski kahju, sest söidu ja puude langetamise kulutusi keegi neile ei hüvitanud.

Omanik tegi omavolilise raie kohta avalduse politseile, kus juhtumit edasi menetleti.

Keskkonnale tekitati ebaseadusliku raiega kahju 113 170 krooni, sest lageraie tehti lubatust nooremas puistus.

Metsaõigusnormide rikkumised 2006 – 2010 (KKI andmed)

NÄITAJAD	2006	2007	2008	2009	2010
Metsaõigusnormide rikkumiste arv kokku	504	311	285	165	240
s.h. ebaseaduslike raiete arv	49	41	31	22	18
Keskonnale tekitatud kahju (mln krooni)	57	2	3	223	2
Trahvitud isikute arv	361	255	219	139	168
Trahvisumma (mln krooni)	1	1	1	0.3	0.3
Alustatud kriminaalmenetluste arv	42	7 ¹	5 ²	2 ³	1 ⁴

¹ 2007.a menetles politsei lisaks 10 kuritegu, mille keskkonnakahju oli kokku 602 557 kr

² 2008.a menetles politsei lisaks 9 kuritegu, mille keskkonnakahju oli kokku 38 300 kr

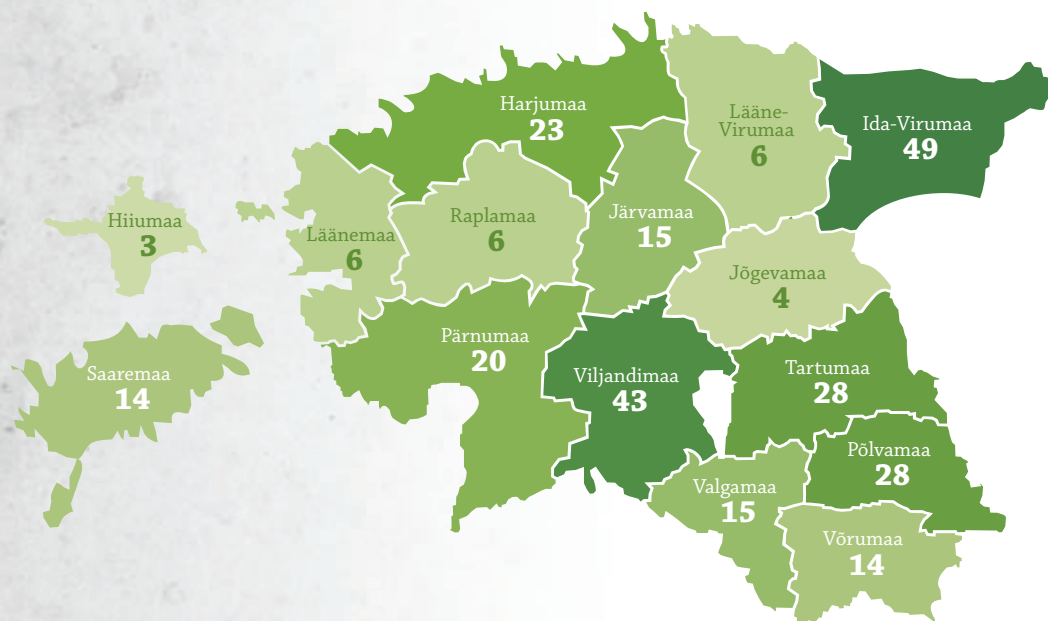
³ 2009.a menetles politsei lisaks 8 kuritegu, mille keskkonnakahju oli kokku 628 794 kr

⁴ 2010.a menetles politsei lisaks 10 kuritegu, mille keskkonnakahju oli kokku 160 100 kr

Metsa tulekaitse nõuete rikkumised 2006 – 2010 (KKI andmed)

AASTA	RIKKUMISTE ARV	KESKKONNAKAHJU SUURUS, KROONI
2006	106	290 853 780
2007	37	1 110 716
2008	18	48 850
2009	23	222 070 997
2010	37	530 659

Metsaõigusnormide rikkumiste arv maakonniti 2010

JAHIRIKKUMISTEST

Jahindusvaldkonnas esineb raskeid rikkumisi harva. Enamikul juhtudest on tegemist ohutusnõuete rikkumisega või on rikkumised niiõelda tehnilist laadi – näiteks on jahiluba jäänud avamata või õigel ajal tagastamata.

Ka jahirikkumiste üldarv on 2000-ndate aastate algusega võrreldes märgatavalt vähenenud. Kui näiteks 2003. aastal registreeriti üle Eesti ligikaudu 280 jahirikkumist, siis 2010. aastal oli rikkumisi 149.

Valgamaal Põdrala vallas oli möödunud aastal juhtum, mille puhul võib üsna kindlalt öelda, et selles oli mängus salaküttide käsi. Kohalikud jahimehed leidsid ühelt raielangilt kaks mahalastud noort põdrapulli, kellel oli ainult jalgadelt ja seljalt kondita liha ära lõigatud ning ülejäänud osa sinna samasse maha jäetud.

Jahimehed teavitasid toimunust keskkonnainspektoreid, kes alustasid juhtumi uurimiseks väärteomenetluse. Paraku ei ole süüdlasi õnnestunud siiani kindlaks teha. Kindel on see, et teo panid toime inimesed, kellele jahieetika ja tõekspidamised on täiesti võõrad.

Kahe põdra ebaseadusliku küttimisega tekitati keskkonnale 1534 euro suurune kahju.

Samalaadne juhtum leidis möödunud aastal aset ka Viljandimaal. Üldiselt on aga viimastel aastatel taolisi jõhkraid salaküttimisjuhtumeid tuvastatud harva.

SÜÜDLANE SELGUS BALLISTILISE EKSPERTIISI ABIL

Jahijuhtumite uurimisel tuleb aeg-ajalt ette, et süüdlase tuvastamiseks on vaja kasutada relvaekspertide abi ning tuleb tellida ballistiline ekspertiis, nii nagu ühe Läänemaal aset leidnud juhtumi puhul.

Keskkonnainspeksioon sai 2009. aasta sügisel teate, et hommikul tööle tulnud kombainerid leidsid viljapõllult kaks surnud metssiga. Kuna kombainerid olid sellel põllul vilja lõiganud ka eelmisel päeval, olid nad kindlad, et laskehaavadega metssead on põllule tekkinud pärast nende lahkumist ja enne nende tööle naasmist.

Inspektorid leidsid metalliotsija abil kiiresti üles laskmiskoha. Rohust leiti kaks padrunikesta, mis näitasid, et loomi on tulistatud vintrelvast. Laskmiskohaks oli põlluvahetee. Metalliotsijaga kontrolliti ka metssigade korjuseid ja mõlema juures andis metalliotsija signaali, et korjuses leidub metalli. Metsseakorjused lahati kohapeal tunnistajate juu-

resolekul ja mõlemast korjusest eemaldatigi kuulid. Et tunnistajad olid näinud eelmisel õhtul selles piirkonnas põldude vahel sõitmas üht iseloomulike tunnustega autot, jäi keskkonnainspektoritel üle vaid selgitada, kas nähtud auto võis olla kuidagi seotud metssigade surmaga või isegi salaküttimisega.

Üsna peatselt selgus, et tegemist oli kohaliku jahiseltsi liikme autoga. Tuvastati, et antud isikule oli jahiselts väljastanud ühe suuruluki küttimise loa metsseapõrsa küttimiseks. Asjaolude kontrollimisel eitas jahimees jahipidamist piirkonnas, kus surnud metssead leiti.

Kuna tunnistajate ütlused ja muud asitõendid viitasid kindlalt juba eespool mainitud autole, ei jäänud inspektoritel üle muud, kui võtta jahimehe käest jahirelv ja saata see koos metssigade korjustest välja võetud kuulide ning leitud padrunikestadega ekspertiisi. Ekspertiisi vastus, mida ootasime pea aasta,

andiski vastuse, et nii sigade korjustest leitud kuulid kui ka laskmiskohalt leitud padrunikestad on lastud samast relvast.

Samuti oli ekspert teinud eraldi märkuse, et jahirelva lööknõela on töödeldud peene viiliga. Arvatavasti ei uskunud salakütt, et inspektorid saavad lastud metssigade kehast kuulid kätte ja lootis, et ainukeseks asitõendiks jäävad padrunikestad. Relva lööknõela jälg aga on üks olulisi padrunikesta sütiku tunnuseid. Nii ta siis püüdis seda moonutada, et oma tegu varjata.

Jahimeest, ehk nüüd siis juba lihtsalt salakütti, karistati rahatrahviga (12 000 kr) ja temalt nõuti välja ka kahe metssea ebaseadusliku surmamisega loodusele tekitatud kahju (12 000 kr). Veel tuli tal kanda ekspertiisikulud ca 4000 kr, kokku seega 28 000 kr. Lisaks oli kogu menetluse aja, mis vältas peaaegu aasta, tema relv hoiule võetud ning tal puudus võimalus jahti pidada.

Miks ta metssead küttis ja mis põhjusel ta need sinna põllule maha jättis, jäigi selgusetuks.

KALAKAITSE

Jutt kalavarude vähesusest on kõigile tuttav. Kalanappuse üle kurdavad nii kutselised kalurid kui ka harrastuspüüdjad. Kalavarude vähenemisel on tõenäoliselt mitmeid põhjusi. Olulisemateks põhjusteks on kaladele sobilike kudemisalade ja elupaikade vähenemine või nendele ligipääsu tõkestatus, veekogude keskkonnaseisundi muutumine ilmastiku või vette sattuvate reostusainete tagajärjel ning haigused. Tihti peale tuuakse välja veel hüljeste ja kormoranide tekitatavat kahju. Kahtlemata omab kalavarude vähenemisele väga olulist mõju ka kalapüük ja ülemäärane püügivõimsus.

Et ülepüüki ja ebaseaduslikku püüki vältida, on kalapüügile kehtestatud reeglid. Kalapüüki reguleerib peamiselt kalapüügiseadus koos selle alamaktidega. Kalapüügieeskirjas on sätestatud püügivahendite kehtestatud nõuded, püügiviisid, püügikeelu ajad ja kohad ning muud tingimused. Lisaks tuleb kinni pidada Euroopa Liidu regulatsioonidest.

Kalapüügi korraldus on meil jagatud kahe ametkonna vahel: tööstuslikku kalapüüki korraldab Põllumajandusministeerium, harrastuspüügi ja kalavarude taastamise küsimustega tegeleb Keskkonnaministeerium.

Keskkonnainspeksioon kontrollib kalapüüginõuete täitmist nii veekogudel, kala maaletoomiskohtades, kalatöötlemisettevõtetes kui ka müügikohtades, seega tervet kalapüügi- ja müügi ahelat.

Kalatöötlemisettevõtete kontrollimisel teeb Keskkonnainspeksioon koostööd Veterinaar- ja Toiduametiga, samuti Maksu- ja Tolliametiga. Kalapüügijärelevalvel on abiks ka Politsei- ja Piirivalveamet, seda eeskätt meie piiriveekogudel – Peipsi, Pihkva ja Lämmijärvel.

Läänemeres teeb Keskkonnainspeksioon järelevalvet koos Politsei- ja Piirivalveametiga, kasutades ühiselt soetatud patrull-laeva Valve.

Inspektor kontrollib püügipäevikusse tehtud sissekandeid

Kalapüügijärelevalvet võib liigitada järgmiselt:

- harrastuspüügi, sh vähipüügi järelevalve
- järelevalve rannikumeres ja siseveekogudel toimuva kutselise püügi üle
- järelevalve kalalaevade üle Läänemeres
- järelevalve kaugpüügi ehk ookeanidel toimuva püügitegevuse üle
- kalakäitlemisettevõtete kontroll

Kalapüügijärelevalve mahust räägib kas või fakt, et koos kiiremate ja mugavamate harrastuspüügi eest tasumise võimalustega on kasvanud harrastuspüüdjate arv. Keskkonnaameti statistika näitab, et kui 2008. aastal oli Eestis ligikaudu 50 000 harrastuskalastajat, siis 2010. aastal oli nende arv juba peaaegu 80 000.

Olukorras, kus kalavarud on kahanenud, aga püügihuvilisi palju, tekib kergesti ebaseadusliku püügi oht. Aastast aastasse ongi keskkonna õigusrikkumiste hulgas kõige enam kalapüügiga seotud rikkumisi.

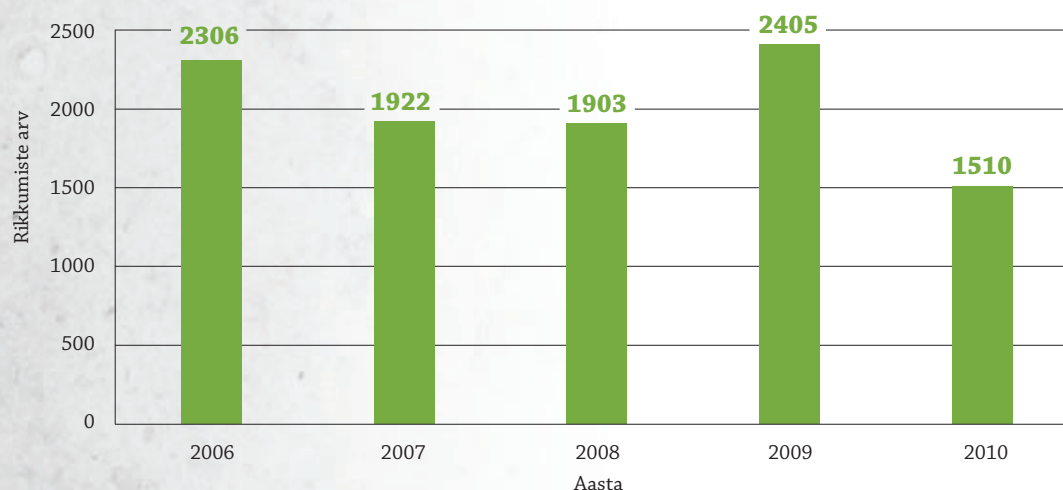
Kalapüük on hooajaline tegevus, mis sõltub kalade kudeaegadest ja ilmastikutingimustest, samuti piirkonnast. Eesti ei ole suur, kuid piirkonniti võivad ilmastikuolud olla täiesti erinevad. Kevadel, kui Läänemaal on veed juba vabad ja kala liigub, on Peipsi alles jääs ning järvel valitseb vaikus.

Samas taktis looduse ja kalastajatega peab liikuma ja tegutsema ka järelevalve. Kalade kudeajal tuleb põhitähelepanu pöörata veekogudele, kuhu kala kudema koguneb. Talvel, kui on head tingimused jääaluseks püügiks, koguneb veekogudele tuhandeid harrastuskalastajaid, seda eeskätt Pärnu lähel ja Peipsi järvel. Kui püütakse kõiki nõudeid silmas pidades ja ainult iseendale, ei ole see looduse ega ka järelevalve jaoks probleem. Kui aga harrastuspüügil püütud kala rändab kokkuostjate kätte ja sealt edasi tööstusesse, on asi tunduvalt tõsisem. 2010. aasta talvel püüdsid korrakaitstjad Pärnus kinni mitu autot, millel oli peal ilma nõutavate dokumentideta ning ilmselt harrastuspüüdjate püütud kalakoorem.

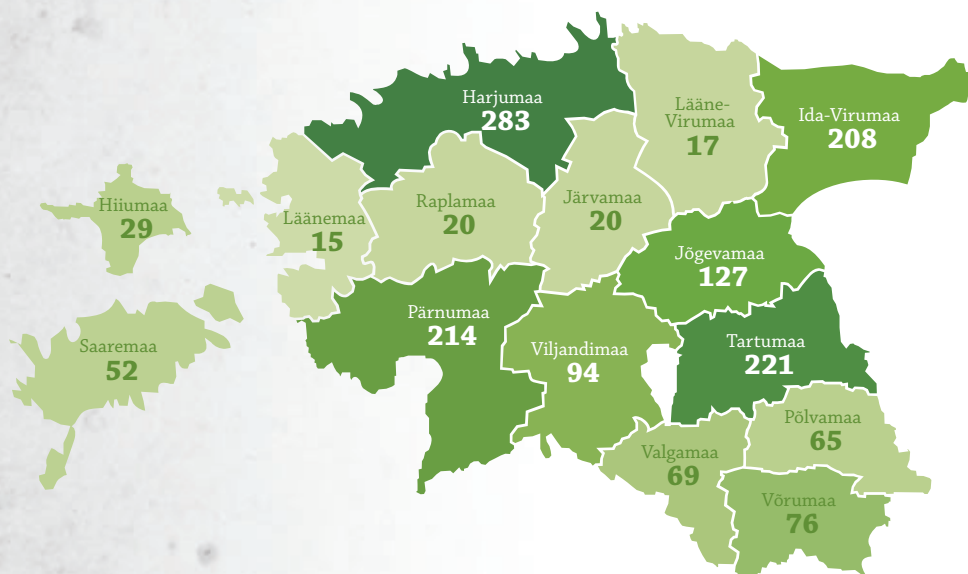
Üks harrastuspüügi liik on ka vähipüük, mille osas nõudlus ületab võimalused ja püüda lubatakse vaid teatud kohtades ja piiratud hulgal. Saaremaal, kus jõevähi varud on suhteliselt hästi säilinud, avastati 2010. aastal võõrliik – signaalvähk. Signaalvähk on kantud ohtlike invasiivsete võõrliikide nimekirja, sest ta võib meie kohaliku jõevähi sootuks välja tõrjuda. Katsepüükidega saadi Mustjões viis ja Riksu ojast 63 signaalvähki.

Võõrliigi ja ühtlasi vähikatku leviku tõkestamiseks on 2011. aastal kalapüük, sealhulgas vähipüük Riksu ojas, Riksu lähel ja Mustjões täielikult keelatud.

Kalapüügirikkumiste arv 2006 – 2010

Kalapüügirikkumiste arv maakonniti 2010

KALAKAITSE RAHVUSVAHELISTES VETES

Euroopa Liidu ühtsest kalanduspoliitikast tulenevalt on kõik liikmesriigid kohustatud tagama oma lipu all sõitvate kalalaevade ja oma riigi kodanike kalandusala tegevuse kontrollimise, olenemata nende asukohast. Eesti kalandusala tegevus ei piirdu ainult püügiga Eesti riigi jurisdiktsioonialal. Näiteks tursapüügiks sõidavad meie laevad Läänemere lõunapoolsetesse vetesse, püüdes nii Bornholmi saare lähedal kui ka Poola majandusvööndis. Lisaks sellele püüavad viis Eesti lipu all sõitvat kalalaeva rahvusvahelistes vetes - Atlandi ookeanil ja Barentsi merel. Kalandusringkonnas on need kalapüügiks kasutatavad merealad tuntud kui NAFO (*North-West Atlantic Fisheries Organization*) ja NEAFC (*North-East Atlantic Fisheries Commission*).

NAFO ja NEAFC-i merealade püügitegevust on Euroopa Liidu liikmesriigid alates 2007. aastast korraldanud ühiselt, püüdes kalavarude kaitsel sünergia saavutamiseks ühtlustada järelevalve taset, suurendada järelevalve efektiivsust ja läbipaistvust ning jagada ka inspekteerimisega kaasnevat kulutusi. Selleks töötavad liikmesriigid igal aastal koostöös Euroopa Komisjoni ja Liidu Kalanduskontrolli Agentuuriga välja ühiskasutuskava, kus sätestatakse, millised riigid milliste vahenditega (inspektorid, patrull-laevad, õhusõidukid) avamerel kalandusjärelevalves osalevad. Olemasolevate andmete riskianalüüsi alusel fikseeritakse detailne tegevuskava.

Kalalaevade inspekteerimisel avamerel osaleb korraga kaks-kolm inspektorit, tavaliselt erinevatest Euroopa Liidu liikmesriikidest. 2010. aastal osales Eestist NAFO regulatsioonialal inspekteerimisel kaks ja NEAFC-i regulatsioonialal üks inspektor. NAFO alal inspekteerimisel osales Eesti inspektor kokku 45 päeva, mille jooksul inspekteeriti 11 laeva. Kõigil juhtudel leiti kalalaevade tegevus olevat seaduspärane. Üldse viibisid EL kalainspektorid NAFO alal 202 päeva, mille jooksul tehti 58 inspekteerimist ja leiti kaks rikkumist.

NEAFC-i alal oli Eesti järelevalve esindatud 19 päeva, mille käigus viidi läbi viis inspekteerimist

Inspektorid lähevad kalalaeva kontrollima. Avamerel laeva pardale minek on ka rahuliku ilmaga üsna keeruline ja ohtlik ettevõtmine.

ning tuvastati neli rikkumist. Kolm rikkumist olid seotud laeva pardal hoitud kalatoodete puuduliku markeerimisega ja üks püügiandmete vale deklareerimisega. Kaks rikkumist tuvastati Euroopa Liidu kalalaevadel ja kaks rikkumist Euroopa Liitu mittekuuluv riigi laevadel. Tervikuna olid EL inspektorid merel 134 päeva, mille jooksul tehti 92 inspekteerimist ja rikkumine tuli vormistada 20 korral.

Lisaks kokkulepitud missioonidele tuli Keskkonna-inspeksioonil kolmel korral langetada otsus inspektorite erakorraliseks lähetamiseks rahvusvahelistes vetes püüdvate kalalaevade tegevuse kontrollimiseks. Kui merel oleval kalalaeval tuvastatakse teatud künnist ületav rikkumine, on lipuriigi inspektorid kohustatud laeva nii kiiresti kui võimalik põhjalikult inspekteerima.

2010. aastal avastati selliseid rikkumisi kahel Eesti kalalaeval, ühel neist kaks korda. Kaks rikkumist tuvastasid Kanada kalakaitseinspektorid ja ühe Eesti järelevalveasutused. Rikkumised olid seotud püügiandmete vale deklareerimisega ja Eestile kehtestatud püügimahtude ületamisega. Üks inspekteerimine viidi läbi Kanada sadamas Harbour Grace ja kaks inspekteerimist Hispaanias Vigos. Rikkumiste menetlus alles käib.

PEIPSIL PÜÜTI JÄRJEKORDSELT „HIINLASI“

Kahe päevaga tõmmati järvest välja umbes üheksa kilomeetrit vanu nakkevõrke. Seekordsel aktsioonil osalesid vaatlejatena ka Vene kolleegid (pildil vasakul).

2010. a mais viis Keskkonnainspeksioon läbi juba traditsiooniks saanud Peipsi järve puhastusaktiooni, et eemaldada järvest sinna triivima jäänud ning veekogu risustavaid vanu nakkevõrke.

Kahe päevaga korjasid inspektorid järvest välja 131, peamiselt Hiina päritolu nakkevõrku kogupikkusega ca üheksa kilomeetrit.

Esimesel päeval segas töid tugev tuul, mistõttu sai võrke otsida ja välja võtta ainult järve põhjaosas. Alustati Alajõelt ning tuldi Kallasteni. Teisel päeval puhastati Kallaste ja Kolkja vahele jäävat järvelõiku 8–10 kilomeetri kaugusel rannast, kus paiknesid talvised püügikohad.

Inspektorite hinnangul oli osa nakkevõrkudest ka värskest püügile pandud. Tegemist oli seega ebaseadusliku püügiga, sest sel ajal ei tohtinud nakkevõrkudega püüda kaldast kaugemal kui üks kilomeeter.

Ettevõtmises osalesid Keskkonnainspeksiooni Ida ja Lõuna regiooni kalapüügijärelevalvega tegelevad inspektorid, kelle käsutuses oli kaks väikelaeva ja neli paati.

Peipsi järve puhastati võrkudest juba neljandat korda. Nende nelja korraga on järvest eemaldatud ühtekokku 1511 nakkevõrku, mille kogupikkuseks võib arvestada üle saja kilomeetri.

LÄÄNEMERE-ÄÄRSETE RIIKIDE KALANDUSINSPEKTORID KOHTUSID TALLINNAS

2010. aasta mais kogunesid Tallinna Euroopa Liidu kaheksa Läänemere-äärse liikmesriigi kalakaitseinspektorid, et siin kahe päeva jooksul arutada Läänemere kalanduskontrolliga seotud küsimusi ning vahetada kogemusi. Esimest korda kohtusid nii mitme riigi kalandusinspektorid Eestis.

Läänemere kalanduskontroll põhineb suuresti rahvusvahelisel koostööl ja seepärast on väga oluline, et kontrolli põhimõtete ja kehtestatud kaitsemeetmete osas valitseks ühtne arusaam. 34 osaleja seas oli ka kuus Keskkonnainspektiooni inspektorit.

Et infot jagada ja arusaamu ühtlustada, kohtuvad liikmesriikide eksperdid regulaarselt, kuid suuremat hulka inspektoreid kaasavaid iga-aastaseid koolitusi, nagu seekordne koolitus, korraldab Euroopa Liidus Kalanduskontrolli Agentuur alates 2007. aastast.

Ettekanded puudutasid 2009. aasta inspekteerimise tulemusi, eelseisvate ühismissioonide korraldamist ning Euroopa Liidu seadusandluses toimunud muudatusi. Erinevalt mitmest teisest valdkonnast on kalanduskontroll Euroopa Liidus korraldatud otsekohaldavate määruste kaudu. Lisaks agentuuri ettekannetele andis Riia Bioloogia Instituudi esindaja ülevaate Läänemere tursavarudest, samuti esitlesid liikmesriigid olulisemaid arenguid, mis nende riigis kalanduskontrolli valdkonnas on toimunud.

Alates 2010. aastast põhineb EL kalanduskontroll riskijuhtimisel. Koolitusel tutvustas Liidu Kalanduskontrolli Agentuur oma riskianalüüsi süsteemi.

Taoline kogemuste vahetus aitab inspektoritel seaduserikkujaid "läbi näha" ning rikkumisi avastada.

Koolitust rahastas Kalanduskontrolli Agentuur ning selle korraldusliku poole eest kandis hoolt Keskkonnainspektioon.

KESKKONNAKAITSE

Suured vihmad ja üleujutused, pikalt kestvad põuad ja kuumalained – kõiki neid erakordseid ilmastikunähtusi võib seostada kliima soojenemisega, mis on omakorda seotud inimtegevuse ja tehnoloogilise arenguga. Kasvav inimühiskond vajab üha suuremas koguses toiduaineid, samuti ei olda nõus olemasolevatest mugavustest loobuma ning surve keskkonnale on suur. Sellepärast on uute tööstusettevõtete, kaevanduste või mis tahes muu ettevõtmise rajamisel põhiprobleemiks tasakaal inimeste soovide ja keskkonnaga seotud võimaluste vahel.

Selleks, et meil kõigil jätkuks eluks vajalikku puhast õhku ja vett ning saastumata pinnast, on keskkonda puudutavale tegevusele kehtestatud kindlad reeglid.

Enim mõjutavad keskkonda suured tööstus- ja põllumajandusettevõtted. Ettevõtte spetsiifikat arvesse võttes peavad neil olema välisõhu, vee-, jäätm- või muud keskkonnalaod. Alates 2003. aastast hakkasid tollased maakondlikud keskkonnateenistused väljastama ettevõtetele mitme erineva loa asemel keskkonnakomplekslubasid. Need annavad ettevõttele õiguse tegutseda määratud valdkonnas viisil, mis tagab võimalikult vähese kahjuliku mõju keskkonnale. Kompleksloaga sätestatud nõuded peavad kindlustama vee, õhu ja pinnase kaitse ning tekkinud jäätmete käitlemise nii, et saastus ei kanduks ühest keskkonnaelemendist (vesi, õhk, pinnas) teise. Terve rea tegevusvaldkondade ja võimsuste juures on kompleksluba kohustuslik.

Keskkonnainspeksioon kontrollib kompleksluba omavaid ettevõtteid reeglina kord aastas, mõningal juhul ka sagedamini. Kompleksluba omava ettevõtte inspekteerimine seab inspektori ette palju kõrge- mad nõudmised kui tavaettevõtte kontroll. Kontrollijad peavad põhjalikumalt tundma ettevõtte tehnoloogilisi protsesse, et saavutada koostöös loa väljaandja ning ettevõttega võimalikult keskkonnasõbralikud lahendused. Olulist rolli mängib parima võimaliku tehnoloogia tundmine.

Keskkonnakaitse alla liigitame järgmised alamvaldkonnad:

- jäätmekäitlus
- kemikaalide käitlusnõuded
- pakendialased nõuded
- veekaitse
- välisõhu ja osoonikihi kaitse
- maapõuekaitse
- kiirguskaitse
- saastuse kompleksne vältimine ja kontroll
- põllumajandusettevõtjate kontroll

Kontroll on mõeldud eelkõige rikkumiste ennetamiseks. Mida varem rikkumine avastatakse, seda lihtsam on seda peatada ja raskemaid tagajärgi ära hoida. Järelevalve tulemused näitavad, et karistuste hulk väheneb ning tõsisemaid rikkumisi ei ole tuvastatud. Kontroll võib lõppeda ka ettepanekuga loa tingimuste muutmiseks ja täiendamiseks.

2010. aastal võttis Keskkonnainspeksioon suurema tähelepanu alla ettevõtted, mis kasutavad oma tegevuses värve, lakke ja lahusteid ehk aineid, millest lenduvad orgaanilised ühendid mõjutavad välisõhu kvaliteeti. Taolisteks ettevõteteks on näiteks autoremondi- ja värvimisega tegelevad töökojad. Keskkonnaministri määrusega on värvide, lakkide ja lahustite kasutamisele kehtestatud kindlad nõuded. Samuti on määratud heitkoguste piirväärtused, seirenõuded ning heitkoguste hindamise kriteeriumid. On ka teatud ained, mille kasutamine on keskkonnakaitse aspektist keelatud.

Kontrollimisel jälgitakse senisest enam lenduvate orgaaniliste ühendite heitkogustest kinnipidamist, ettevõtte lahustite kasutuskavade olemasolu, samuti seda, et ettevõtte kasutaks keskkonnale vähemohlikke heitaineid. Selgus, et paljud ettevõtjad ei ole teadlikud välisõhu kaitse nõuetest ega saasteloa olemasolu vajalikkusest. See näitab, et ettevõtete kontrollimise kõrval tuleb jätkata ka teavitustööd. Lisaks lahusteid kasutavatele ettevõtetele kontrollisime lenduvate orgaaniliste ühendite heitkoguseid bensiinijaamades.

KAEVANDAMISTE KONTROLLI TÕHUSTATI VEELGI

Kaevandamise järelevalve tõhustamiseks on seatud sisse koostöö Keskkonnaministeeriumi ja erinevate järelevalveasutuste vahel, mis on muutnud järelevalve oluliselt süsteemsemaks. Maa-amet kontrollib õhust kaevandamisloa tingimustest kinnipidamist ja väljaspool mäeeraldist toimunud tegevusi, saades sel moel järelevalveametitele objekti kontrollimiseks vajalikud lähteandmed. Kokku kontrolliti 2009.–2010. aastal õhust 235 mäeeraldist, mis moodustab kaks viiendikku kõigist maavara kaevandamise lubadest. Nendest üle 100 objekti vajavad maapealset järelkontrolli.

Ülevaade karjäärides toimuvast võimaldab järelevalveasutustel oma tegevust täpsemalt suunata ning ressursse paremini kasutada. Samuti muudab inspeksiooni tegevuse kaevandamisvaldkonnas jõulisemaks see, et loata kaevandamist käsitletakse kuriteona ning nõutakse sisse keskkonnakahjusid, millel on kindlasti ka rikkumisi ennetav toime. Lisaks toimub inspeksioonisisene infovahetus töörühma tasandil, kus vahetatakse kogemusi ja ühtlustatakse praktikaid.

2010. aastal edastasime prokuratuurile kriminaal-asja algatamiseks üle Eesti kolm juhtumit. Ülejäänud juhtumite puhul hinnati vaid keskkonnakahju. Suuremate keskkonnakahjudega juhtumid olid:

Tartumaal Laeva vallas Lõhmuse II kruusakarjääris toimunud loata kaevandamine, mille puhul oli keskkonnakahju 368 131 eurot (5 760 000 krooni). Läänemaal Anelma dolokivikarjääris toimunud ebaseadusliku kaevandamisega kaasnes 309 857,92 euro (4 848 223 krooni) suurune keskkonnakahju. Tartumaal Kambja vallas Kopamäe II kruusakarjääris väljaspool mäeeraldise piire toimunud kaevandamise puhul kujunes keskkonnakahju suuruseks 78 808,30 eurot (1 233 082 krooni) ning Jõgevamaal Jõgeva vallas Pedja kruusamaardlast väljaspool mäeeraldise piire tehtud kaevandamisel 60 253,79 eurot (942 767 krooni).

Probleemiks olid jätkuvalt ka mäeeraldise piiride tähistamine ja ilma Keskkonnaameti nõusolekuta kaevise võõrandamine. Mõlemad esmapilgul tühi- sed hooletused võivad tekitada lõppkokkuvõttes suuri väljaminekuid, sest keskkonnakahju arvutamisel korrutatakse ebaseaduslikult omastatud kaevise kogus selle keskkonnatasu määraga ja koefitsiendiga 10. Keskkonnatasud on aga võrreldes 2010. aastaga suurenenud 10 kuni 25 protsenti.

PAKENDIKONTROLLILE SUUREM TÄHELEPANU

Järelevalve näitas, et pakendijäätmeid ei taaskasutata nõuetekohaselt. Seepärast tellis Keskkonnainspeksioon 2010. aasta alguses asutuseväliselt keskkonnaeksperdit analüüsi, mille käigus kaardistati kõigi osapoolte tegevused ja süsteemi kitsaskohad. Analüüsi tulemusena tehti ka ettepanekud, et olukorda parandada. Analüüsitulemuste põhjal valmis

2010. aasta sügisel juhend inspektoritele ja pakendiettevõtjatele.

Samal ajal valmis ka Riigikontrolli audit, mille paljudes punktides jõuti meie tellitud analüüsiga samadele tulemustele. Nimetatud dokumentidest tulenevalt sündis Maksu- ja Tolliameti ning Kesk-

konnainspeksiooni esindajatest koosnev töögrupp, kelle ülesanne on tagada soodne keskkond, et pakendijäätmeid ettenähtud määras koguda ja taaskasutada. Teatavasti jaguneb pakendialane järelevalve kahe ametkonna, Keskkonnainspeksiooni ning Maksu- ja Tolliameti vahel. Inspeksioon kontrollib oma pädevusest tulenevalt jäätmeseaduse ja

pakendiseaduse nõuete täitmist, Maksu- ja Tolliameti ülesandeks on jälgida aktsiiside laekumist. Oluline roll on info vahetusel ja analüüsil põhineval järelevalvel.

Lisaks keskendume edaspidi taaskasutustöenditele, nende sisu ja tegelikkuse analüüsile.

Omaette teema on pakendijäätmete üleriigipiiriline vedu. Järelevalveasutused on kinni pidanud mitu veost, millega on püütud pakendijäätmeid illegaalselt riiki tuua. Samuti on tulnud tagantjärele välja mitu illegaalse veo juhtumit, kus Eestist on pakendijäätmeid ilma vajalike dokumentideta välja viidud. Need juhtumid on menetluses, illegaalsed veosed on konfiskeeritud ja üle antud meie pakendikäitlejale.

Keskkonnainspeksioon koostöös Politsei- ja Pii- rivalveametiga ning Maksu- ja Tolliametiga on piiril läbi viinud ühiskontrolle, mille käigus jälgiti ka pakendijäätmete vedu.

Lisaks toimus Eestis 2010. aasta suvel Euroopa Liidu keskkonnajärelevalve võrgustiku (IMPEL) raames kolme Balti riigi – Soome, Poola ja Hollandi – inspektorite kokkusaamine. Muude teemade kõrval arutati ka pakendijäätmete riikidevahelise veo kontrollimise koostööd.

Lätist tulnud kaubik Eesti pandipakendiga, mille järelevalvetöötajad konfiskeerisid. Pandipakendi sissetoomisega rikuti riikidevahelise jäätmeveo nõudeid.

“TEEME ÄRA 2008” JÄÄTMED SAID HARKUST KORISTATUD

„Teeme ära 2008“ käigus kogutud ja Harkus olevale kinnistule viidud jäätmed said 2010. aasta augustis lõpuks koristatud. Töö tegi asendustäitmise korras ära aktsiaselts Ragn-Sells.

Kuna Harkus olevalt ajutiselt ladustusplatsilt ei olnud veel 2009. aasta suveks jäätmed koristatud, tegi keskkonnainspeksioon osauhingule Utileek ettekirjutuse, millega kohustas ettevõtet 30. novembriks 2009 jäätmed likvideerima. Vaatamata antud tähtajale ja järgnevalt rakendatud sunnimeetmetele Utileek jäätmeid ei koristanud. Vastavalt

ettekirjutusele rakendati lõpuks asendustäitmist. Keskkonnainspeksioon kuulutas 2010. aasta kevadel jäätmete koristamiseks välja riigihanke, mille võitis aktsiaselts Ragn-Sells.

Kokku vedas Ragn-Sells Harku kinnistult ära 3317 m³ jäätmeid kogukaaluga ligi 1800 tonni, millest valdav osa ehk 1775,5 tonni olid ehitusjäätmed. Eterniidijäätmeid tuli kokku 10,58 ja vanarehve 16,35 tonni. Ülejäänud osa moodustasid elektroonika-, plast- ja olmejäätmed. Jäätmed anti liigiti üle jäätmekäitlejatele.

Harkus olev ajutine ladustusplats enne ja pärast koristamist

Taaskasutusse õnnestus suunata 20,7 tonni materjale, sh puitu ja erinevaid plaste, kuid seda oli tunduvalt vähem, kui algselt loodeti. Kogutud jäätmed olid purunenud peeneks fraktsiooniks, mis raskendas nende kokkukogumist ning mille tõttu tuli teha arvatust rohkem käsitööd.

Jäätmete koristamine läks maksma 775 551 krooni, millele lisandus käibemaks. Koristamist finantseeris Keskkonnainvesteeringute Keskus, kuid tehtud kulutuste hüvitamine on siiani veel lahtine. Täitemenetluse seadustiku järgi oleks pidanud kulud hüvitama Utileek, kuid Utileek vaidlustas tehtud ettekirjutuse. Juhtum jõudis Riigikohtuni ning vahetult käesoleva aastaraamatu valmimise eel tegi Riigikohus otsuse, millega tühistas Keskkonnainspektsiooni ettekirjutuse nagu ka varasemad Tallinna halduskohtu ja Tallinna ringkonnakohtu otsused.

Riigikohtu halduskolleegium leidis, et ettevõttel oli alust eeldada, et Keskkonnaministeeriumiga 2008. aastal sõlmitud „Teeme Ära“ jäätmete taaskasutamisse suunamise leping on õiguspärane. Sellest tulenevalt ei oleks saanud ettevõtte suhtes ka sanktsioone rakendada.

Kõigele vaatamata on koristuskampaania käigus kogutud jäätmed lõpuks Harkust koristatud, mis ilma ettekirjutust tegemata seisaksid seal tõenäoliselt praeguseni nii, nagu ka Tartus Raadil olevad jäätmed.

Raadi lennuväljal olevate koristuskampaania jäätmete likvideerimine on takerdunud Utileek Lõuna ja tema õigusjärglase osauhingu Reprohver pankroti ja muude juriidiliste probleemide tõttu. Tegelikult on Raadil jäätmete probleem laiem, sest Utileek on sinna kogunud ka muid jäätmeid, millest „Teeme ära 2008“ jäätmed moodustavad väikese osa.

PÄRNU VALLIKRAAVI KALAD

Ühel maikuu nädalavahetusel tuli Pärnust teade, et vallikraavis, kus käisid parajasti ehitustööd, on hulgaliselt surnud kalu. Kontrollimisel selgus, et ehitusettevõtte Merko oli ehitanud kaldakindlustuse betoneerimistöõde tegemise ajaks sulundseina, millega eraldas vallikraavi jõest ja pumpas veetaseme

65 cm madalamaks. Sellega katkes värske vee vool vallikraavi ja vallikraavis olnud kalad jäid hapnikupuudusse. Olukorda halvendas ilmade järsk soojenemine ning äike, mis vähendas hapnikusisaldust vees veelgi.

Elus kalade päästmiseks hakkasid Merko töömehed jõest vallikraavi värsket vett pumpama, samuti püüdsid nad võrkudega veest välja roiskuvaid kalu. Kõigest hoolimata suri hapnikupuudusesse mitukümmend tonni kalu (peamiselt viidikaid).

Keskkonnainspeksioon alustas kalade surmapõhjuste ja võimalike süüdlaste selgitamiseks väärteomenetluse, kuid lõpetas selle pärast asjaolude selgitamist. Konkreetselt kellegi süüd juhtunud ei tuvastatud. Ehitajal oli veetaseme alandamiseks Keskkonnaameti välja antud vee erikasutusluba ja ta tegutses vastavalt loas kirjapandule.

Tagantjärele võib arutleda, kas luba välja andes on kõigi keskkonnariskide ettenägemine võimalik ja kas antud juhul oleks saanud kalade massilist hukkumist ära hoida. Peamine põhjus oli seekord siiski mitme halva asjaolu kokkusattumus.

Merko töömeestel tuli teha nende jaoks tavapäratut tööd: püüda kraavist välja roiskuvaid kalu, mis vee hapnikusisaldust veelgi vähendasid

KIVIÕLI VÄLISÕHU PROBLEEMID

Ida-Virumaal oli 2010. aastal üheks tõsisemaks probleemiks Kiviõli linna välisõhu kvaliteet. Kohalikud elanikud pöördusid kaebustega korduvalt Keskkonnainspeksiooni ning teiste asutuste ja ametkondade poole. 729 kohaliku elaniku allkirjaga kiri saadeti nii Riigikogu keskkonnamisjoni, õiguskantslerile, keskkonnaministrile kui ka majandus- ja kommunikatsiooniministrile. Koopia avaldusest koos kõikide lisadega saadeti ka Euroopa Komisjonile, Keskkonnadirektoraadile, Euroopa Keskkonnaagentuurile, Euroopa Keskkonnabüroole ning Rahvusvahelisele Looduse ja Loodusvarade Kaitse Ühingule.

Probleemid on seotud Kiviõli Keemiatööstusega, täpsemalt selle katseseadmega, mille töötamisel kerkib ettevõtte korstnast paks suits ja kirbe lõhn, mis häirib linnaelanikke. Ettevõtte lubas, et linna õhusaasteprobleemid leiavad leevendust pärast õhufiltrite paigaldamist, kuid need ei ole soovitud tulemust andnud.

Et Kiviõli välisõhu probleemides selgust saada ja olukorda lahendada, otsustas Keskkonnainspeksioon tellida ulatuslikud Kiviõli linna välisõhu mõõtmised. Nende eesmärk on välja selgitada Kiviõli Keemiatööstuse tehasesst tuleva saaste hulk ja selle mõju keskkonnale.

Keskkonnainspeksioon tegi uuringute finantseerimiseks Keskkonnainvesteeringute Keskusele taotluse, mis ka rahuldati. Uuringuteks eraldati ligi miljon krooni. Kuna tegemist on suuremahulise tööga, tuli läbi viia riigihange, mille tõttu lükkusid möötised 2011. aastasse.

Hanke võitis Eesti Keskkonnauuringute Keskus, kelle tehtavatest uuringutest peab selguma, kas Kiviõli linna välisõhu probleemid tulenevad ainult Kiviõli Keemiatööstuse tegevusest või on küsimus ka üldises foonis. Olukorra parandamiseks on konkreetseid ettepanekuid võimalik teha pärast tulemuste läbivaatamist.

ÕNNELIKULT LÕPPENUD ÕNNETUSED

Maismaal tekkivate keskkonnareostuste ja keskkonnaohtlike olukordade puhul on juhtiv roll Päästeametil, kes olenevalt situatsioonist kõrvaldab ohu ja lokaliseerib reostuse.

Keskkonnainspeksioon on kohal, et jälgida ja hinnata olukorda keskkonna seisukohalt, anda nõu, kuidas reostus tõkestada ja kõrvaldada. Kui reostus on tekkinud õigusrikkumise tagajärjel, alustab Keskkonnainspeksioon süüdlase väljaselgitamiseks menetluse.

2010. aastal oli kaks õnnetust sõidukitega, mis oleksid võinud kaasa tuua tõsise keskkonnareostuse, kuid lõppesid siiski õnnelikult.

2010. aasta märtsi lõpus tuli Keskkonnainspeksiooni valvetelefonile 1313 teade, et Jõgevamaal Jõhvi-Tartu maanteel Mustvee lähistel on gaasiautoga juhtunud õnnetus – auto on kraavis külili ning võib plahvatada.

Selgus, et Peterburist Poolasse teel olnud Poola numbrimärkidega tsisternaautos oli miinus 200 kraadini jahutatud ja seega vedelas olekus metaangas. Kuna külmutusseadmed enam ei töötanud, hakkas gaasi surve paagis kasvama, mistõttu tekkis äärmiselt ohtlik olukord. Sankt Peterburi gaasifirmast öeldi, et gaasi ei ole võimalik ümber pumbata, enne kui tsisternaauto pole ratastele tõstetud. Tsistern ei olnud mõeldud gaasi pikemaajaliseks hoidmiseks ning asjatundjate väitel oli aega olukorda lahendada ainult järgmise hommikuni. Arutati mitmesuguseid

Praktiliselt viimasel hetkel õnnestus gaasiauto püsti tõsta ja plahvatusoht ära hoida

lahendusvariante, sealhulgas metaani väljalaskmist mahutist, et alandada tsisternis olevat rõhku. Kui inspektorid õnnetuspaigale jõudsid, oli rõhk 5,5 baari, rõhu jõudmisel 7 baarini oleks tekkinud reaalne plahvatusoht.

Keskkonnakaitseinspektorid konsulteerisid Keskkonnaameti spetsialistiga, et selgitada, kas metaani õhkupaiskamiseks on vaja luba. Selgus, et eriluba ei väljastata, kuid taolises ohtlikus olukorras on gaasi atmosfääri laskmine lubatud. Päästjad ehitasid koostöös Reola Gaasi esindajaga tsisternile süsteemi, mis võimaldanuks gaasi väljutamise. Päästetöötajad konsulteerisid veel naaberriikide spetsialistidega, mille tulemusena otsustati siiski tsistern püsti tõsta.

Kasepää vallavalituse vahendusel telliti sündmuskohale traktor, mis tasandas maanteekraavi, et oleks võimalik veok kraavis püsti tõsta. Tõstetöödeks telliti Tartust kaks kraanat ja kaitseväge vintsidega varustatud veokid. Enne keskööd hakati kraanade ja kaitseväge eritehnika abil veokit ning haagist kraavis püsti tõstma. Ohutsooni jäid ainult tõstmisega seotud isikud. Kui gaasiveok ratastele saadi, eraldati tsisternhaagis veokist ning 1. aprilli varahommikuks oli haagis maanteele tõstetud. Selleks hetkeks oli rõhk mahutis 6,7 baari.

Pärast seda saadi ka veok kraavist välja. Veoki kütusepaagi korgi vahelt oli vähesel määral diislikütust maha lekkinud, kuid seda nii väikeses koguses, et selle kokkukogumine ei olnud otstarbekas.

Vigastatud ja lekkivad kütusepaagid tuli kõigepealt tühjaks pumbata

18. märtsil tegi Ülemiste järve jääle hädamaandumise Poola reisilennuk. Kõik kuus meeskonnaliiget pääsesid eluga, kuid avarii tõttu tekkis reaalne keskkonnareostuse oht. Seepärast suundusid peale päästjate sündmuskohale ka keskkonnakaitseinspektorid.

Selgus, et hädamaandumise käigus olid viga saanud lennuki mõlema tiiva kütusepaagid ja need lekkisid. Piloodilt saadud info põhjal oli lennukis veidi üle kolme tonni kütust. Lennuk oli vaja järvelt minema toimetada, kuid paksu lume tõttu osutusid päästetööd väga keerukaks ja aeganõudvaks.

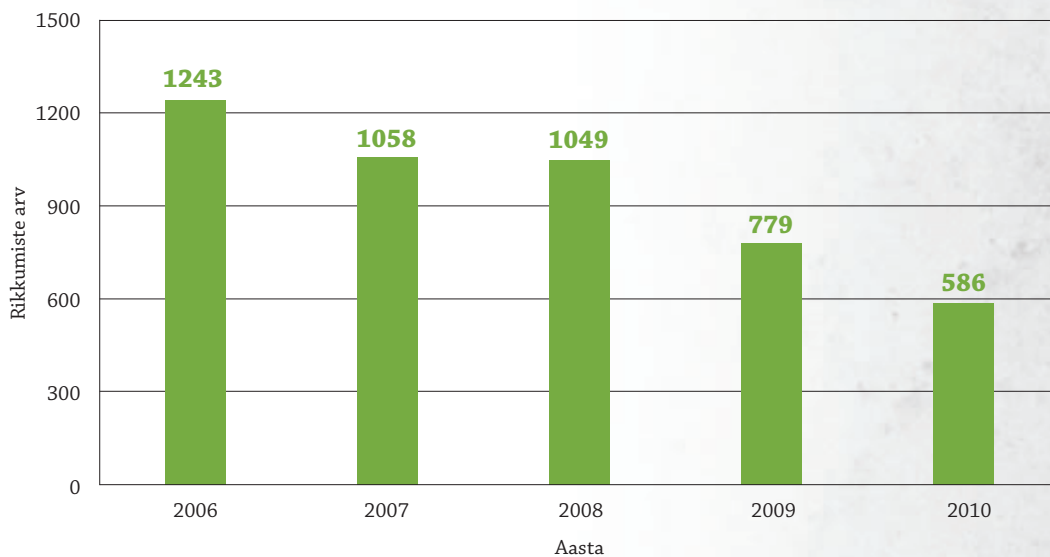
Reostuse vähendamiseks paigaldasid päästjad jääle absorbentmatid ja -poomid, lekkekohtade alla asetati kogumisvannid, et voolav kütus jääle ei satuks. Seejärel pumpasid päästjad kütusepaakidest kütuse välja. Öhtuks oli välja pumbatud ca kaks tonni kütust.

Lõpuks pandi lennuki külge tross ning alustati lennuki järvelt eemaldamist. Esialgu loodeti sellega hilisõhtuks toime tulla, kuid lennuk saadi kaldale siiski alles järgmise päeva õhtuks. Kui lennuk oli välja lohistatud, selgus, et vette on sattunud siiski märkimisväärne kogus lennukikütust. Lennuki lohistamisel tekkinud kanalisse pandi suuremas koguses absorbentmatte, et sealt kütust eemaldada. Tallinna Vesi raputas absorbenti ka jääle ja lumele, et likvideerida sinna sattunud kütust.

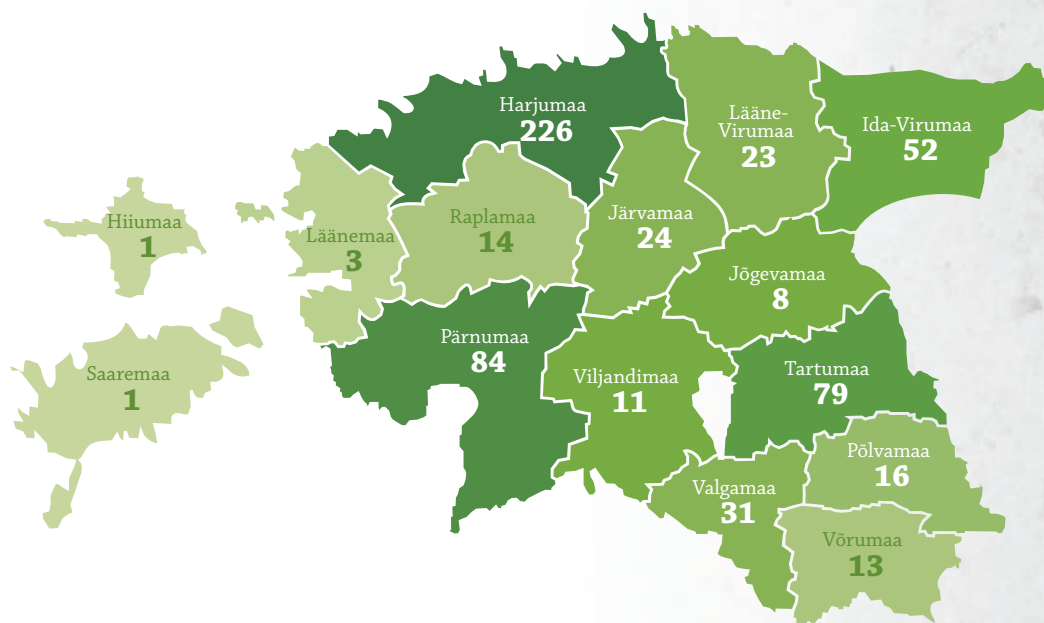
Seega lõppes ka lennukiga juhtunud õnnetus õnnelikult ning Ülemiste järv pääses suuremast reostusest.

KESKKONNAKAITSE OLULISEMATE VALDKONDADE RIKKUMISED

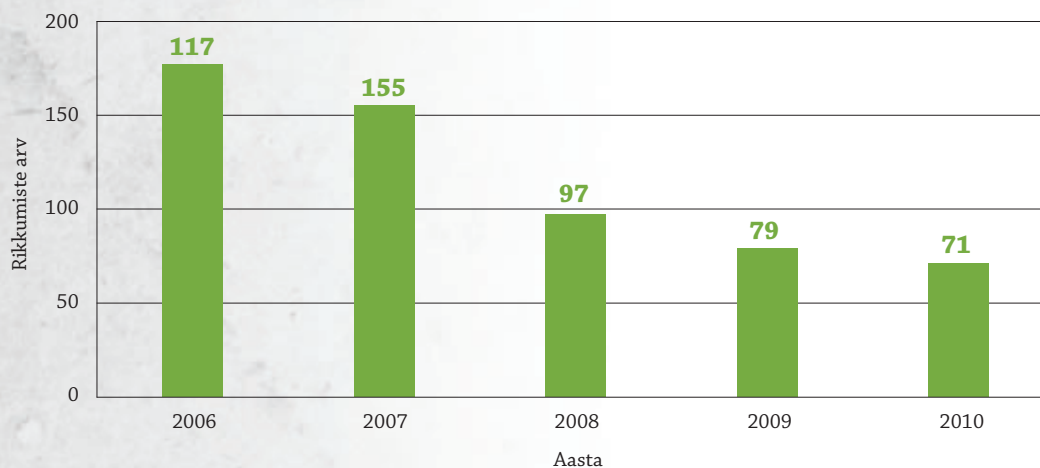
Jäätmekäitlusnõuete rikkumiste arv 2006 – 2010

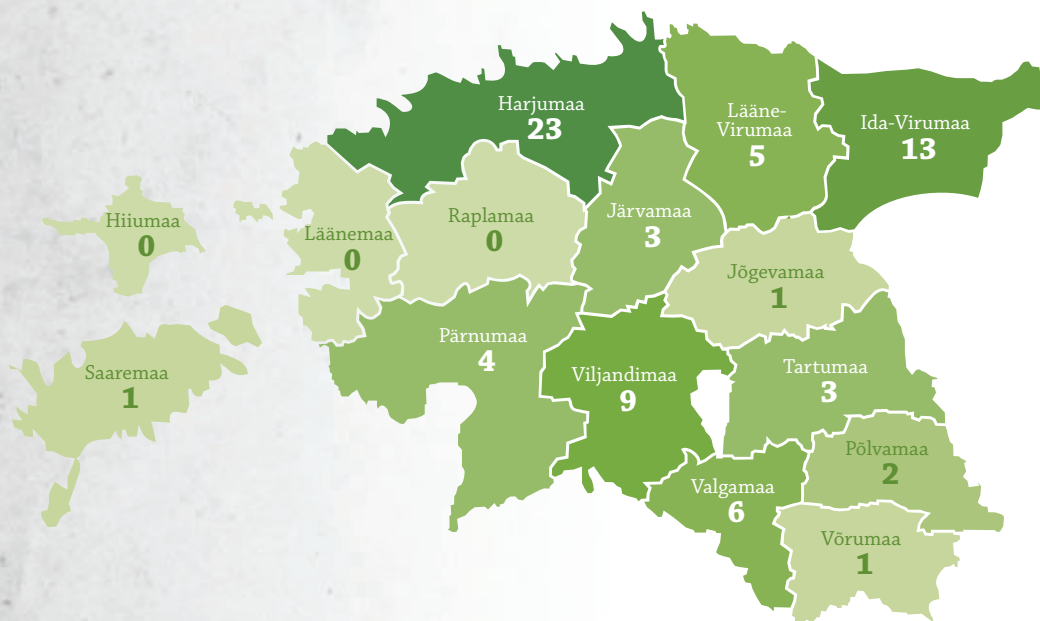
Jäätmekäitlusnõuete rikkumiste arv maakonniti 2010

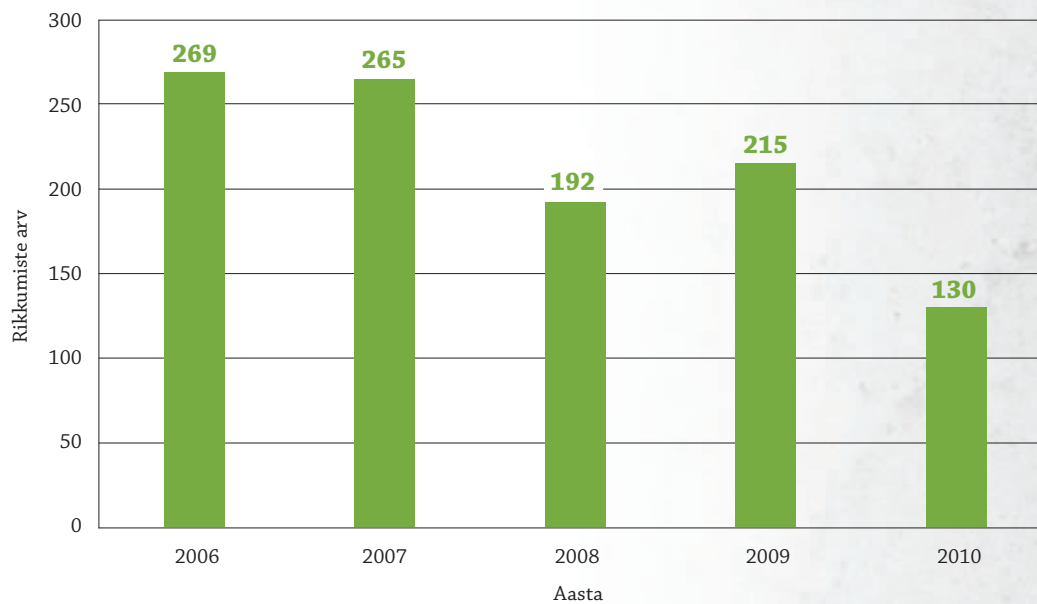
Välisõhu kaitse nõuete rikkumiste arv 2006 – 2010

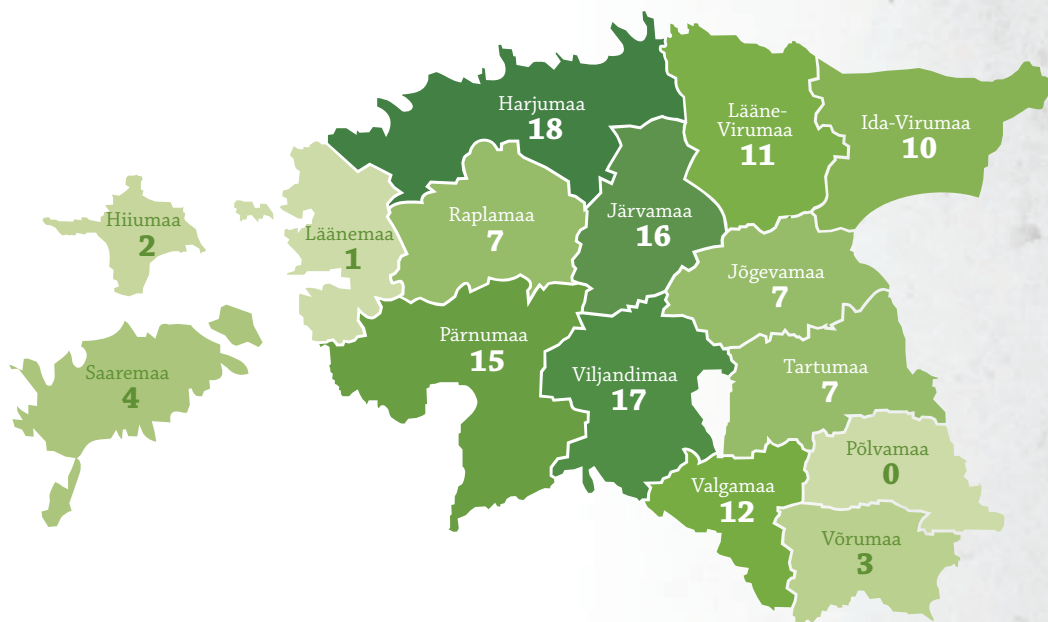
Välisõhu kaitse alaste rikkumiste arv maakonniti 2010

Veekaitse nõuete rikkumiste arv 2006 – 2010

Veekaitse nõuete rikkumiste arv maakonniti 2010

VALVETELEFON 1313

Keskkonnainspeksioonil on ööpäev läbi tegutsev valvetelefon numbriga 1313, millele saab edastada teateid keskkonnaprobleemide ja õigusrikkumiste kohta. Taoline info aitab rikkumisi tõkestada ja ka ennetada. Operaator edastab saabunud teate Keskkonnainspeksiooni vastavale regioonile. Kiiret reagerimist nõudvate juhtumite puhul saadetakse asjassepuutuvatele isikutele sms-teade.

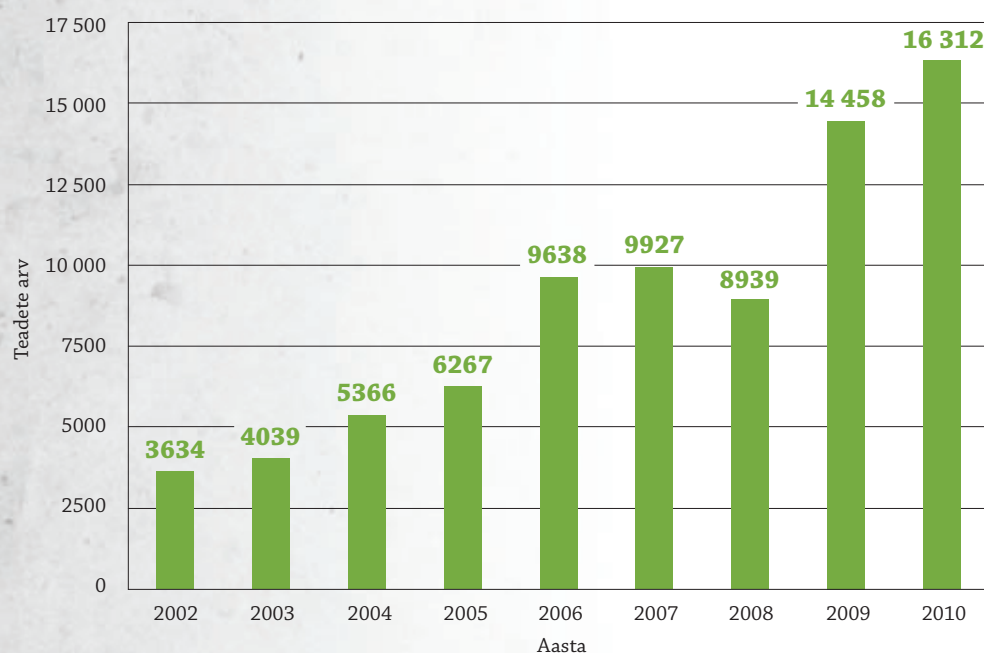
Teated on seotud mitmesuguste keskkonnarikkumistega, näiteks ebaseaduslikult ladestatud jäätmed, pinnase- või õhureostus, ebaseaduslik metsaraie, röövpüük või salaküttimine.

Numbrile 1313 tulevad ka kalalaevade teated nende sadamasse tuleku kohta. See info aitab inspektoritel läbi viia operatiivset kontrolli ja annab ülevaate püügitegevusest.

Valvetelefonile tulevate kõnede arv on aasta-aastalt kasvanud. Lisaks keskkonnarikkumisi puudutavatele kõnedele tuleb sellele ka muid teateid, mis ei kuulu inspeksiooni pädevusse. Sellised teated suunatakse kokkulepitud korra järgi vastava pädevusega ametkonnale või organisatsioonile. Nende seas on näiteks teated maanteedel viga saanud või hukkunud suurulukite kohta, mis antakse edasi jahiseltsidele.

Alates 2009. aasta algusest opereerib 1313 valvetelefoni Häirekeskus.

Teadete arv Keskkonnainspeksiooni valvetelefonile 2002 - 2010

ARENDRUS

EL STRUKTUURIFONDIDE TOEL HANGITAKSE UUT TEHNIKAT

Keskkonnainspeksioon teeb järelevalvet nii maismaal kui veekogudel ning selleks on vaja mitmesuguseid sõidukeid. Euroopa Regionaalarengufondi toel saab Keskkonnainspeksioon lähiaastatel enda valdusesse suurel hulgal uudset järelevalvetechnikat, sealhulgas 15 menetlusbussi ja 22 veesõidukit. Keskkonnainvesteeringute Keskuse poolt heaks kiidetud projekti kogumaksumus on üle 2,5 miljoni euro.

Et keskkonnajärelevalve edukalt toimiks, on vaja erinevaid spetsiifilisi vahendeid, mis võimaldavad inspektoritel kõikides valdkondades järelevalvet kiiremini ja tõhusamalt teostada. Mida parem on keskkonnajärelevalve ja selleks mõeldud vahendid, seda kiiremini ja hõlpsamini on võimalik avastada seaduserikkujaid – reostajaid, salakütte ja röövpüüdjaid.

Tänu menetlusbussidele saab sündmuskohal vajalikke toiminguid läbi viia: võtta reostusproove, teha mõõtmisi ja esmaseid analüüse, koostada dokumente ja akte ning kasutada infosüsteeme andmete sisestamiseks või kontrollimiseks.

Järelevalve parandamiseks kalakaitse ja looduskaitse suunal on mõeldud modifitseeritud maastu-

rid, mille abil pääsevad inspektorid sündmuskohadele koos vajaliku varustusega ligi olenemata ilma- ja teeoludest. Röövpüüdjate ohjeldamiseks soetatatakse 22 veesõidukit, mis asendavad olemasoleva ja juba amortiseerunud tehnikat. Röövpüüdjate paadid on aastatega läinud inspeksiooni omadest võimsamaks ja kiiremaks, mistõttu on nende püüdmine muutunud keerulisemaks.

Lisaks sõiduvahenditele soetab Keskkonnainspeksioon ka väiksemaid abivahendeid: öövaatlusseadmeid, gaasianalüsaatoreid, veevoolukiiruse mõõtjaid, proovivõtu komplekte, optikat, dosimeetreid, metsamõõtevahendeid ja muud.

Keskkonnainspeksiooni projekt on osa keskkonnajärelevalve võimekuse tõstmiseks suunatud investeeringust. Kokku on aastatel 2007–2013 planeeritud läbi Keskkonnainvesteeringute Keskuse erinevatele keskkonnajärelevalve projektidele anda kuni 6,4 miljonit eurot Euroopa Regionaalarengu Fondi toetust.

KOMPETENSIJUHTIMINE KESKKONNAINSPEKTSIOONIS

Keskkonnainspektsiooni teenistuses on 240 inimest, kes kannavad erinevaid rolle ja vastutust. Seejuures kõige suurema osa teenistujatest moodustavad keskkonnakaitseinspektorid, kes jagunevad inspektoriteks, vanem- ja juhtivinspektoriteks. Selleks, et täpsustada iga ametikoha vastutus ja kvaliteedinõuded, ühtlustada töö hindamise põhimõtted ning planeerida arengutegevusi, otsustas Keskkonnainspektsioon 2009. aastal töötada välja kompetentsimudelid.

Kompetentsimudelite väljatöötamiseks moodustati asutusesisene töögrupp, kuhu kuulusid Keskkonnainspektsiooni erinevate ametikohtade ja tegevussuundade esindajad, sealhulgas juhtkond, regioonijuhtid, erinevate struktuuriüksuste juhid ja keskkonnakaitseinspektorid. Töögrupi tööd toetas juhtimiskonsultant Mait Raava.

Nüüdseks on Keskkonnainspektsioonis kinnitatud kompetentsimudelid enamikule järelevalvega seotud ametikohtadele: keskkonnakaitseinspektoritele, peainspektoritele-nõunikele ning büroojuhtidele. Juurutamisel on kompetentsimudelid regioonijuhtidele, osakonnajuhatajatele, keskuse juhtivinspektoritele ja peaspetsialistidele. Esimesed kompetentside hindamised viidi läbi 2010. aasta kevadel ja sügisel, mis andsid vajaliku tervikpildi kogu inspektsiooni järelevalvetöötajate praegusest kompetentsitasemest ning töid välja olulised arengukohad ja -suunad.

Praegu kasutatakse kompetentside hindamistulemusi koolitusvajaduse väljaselgitamisel, arendustegevuste planeerimisel ning uute teenistujate värbamisel ja valikul. Hindamistulemused aitavad koondada sarnaste arenguvajadustega teenistujaid tasemelt ühtsematesse koolitusgruppidesse, mis aitab teadmisi ja oskusi paremini omandada ning praktiliselt rakendada. Edaspidi on plaanis hindamistulemusi arvestada teenistujate edutamisel ning tulevikus võimaluse korral ka tasustamisel.

Kompetentsijuhtimine aitab ühtlustada keskkonnajärelevalve kvaliteeti Keskkonnainspektsiooni erinevates struktuuriüksustes. Kompetentsimudelid kirjeldatud tegevuste hindamise kriteeriumid suunavad igat teenistujat tegelema oluliste töödega. See annab võimaluse eneseanalüüsiks, kuidas teenistuja igapäevane tegevus töö vastab kompetentsimudelid toodule ning sellest lähtuvalt seada endale selged arengueesmärgid, mille nimel pingutada.

Kompetentsijuhtumise juurutamine toetab Keskkonnainspektsiooni kujunemist õppivaks organisatsiooniks, kus valitseb arusaam, et „õppimine teeb meistriks”. Keerulistes olukordades võib juhtuda, et ka parimad teenistujad teevad vigu. Seda ei tohiks karta, vaid ka raskeid töösituatsioone tuleb võtta kui võimalusi enda oskusi proovile panna, uusi oskusi omandada ja niiviisi end arendada. Oluline on, et iga Keskkonnainspektsiooni teenistuja väärtustaks õppimise vajadust ja selle nimel pidevalt pingutaks – väljatöötatud kompetentsimudelid on neile selles igati toeks ja suunanäitajaks.

KOONDANDMED

TEISED JÄRELEVALVEASUTUSED

Lisaks Keskkonnainspeksioonile tegelevad keskkonnajärelevalvega veel kohalikud omavalitsused ja kümme riigiasutust: Maa-amet, Maksu- ja Tolliamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Põllumajandusamet, Päästeamet, Tarbijakaitseamet, Tehnilise Järelevalve Amet, Terviseamet, Veeteede Amet ning Veterinaar- ja Toiduamet.

Kohalikud omavalitsused kontrollivad eelkõige, et täidetud oleksid volikogu kehtestatud keskkonnanõuded, samuti looduskaitse-, maapõue-, jäätme- ja pakendi- ning ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniseaduse nõuded.

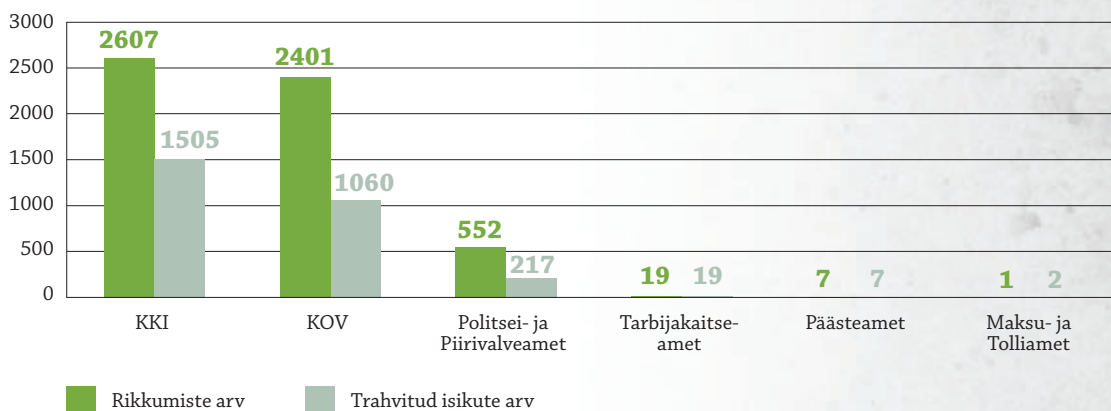
Eespool nimetatud riigiasutused teevad keskkonnanõude järelvalvet teatud valdkondades. Näiteks Päästeamet kontrollib kemikaaliseaduse nõuete

täitmist ja teeb keskkonnaohtlike ettevõtete järelvalvet. Samuti teevad päästjad tuleohutusjärelvalvet, et vältida metsa- ja maastikupõlenguid.

Politsei- ja Piirivalveameti pädevusse kuulub mitu valdkonda: kalapüük, metsakasutus, jäätmekäitlus, enamiku kohaliku omavalitsuse kehtestatud keskkonnanõude õigusaktide kontroll, loomakaitse, veesõidukitega liikumine, merereostuste avastamine ja koristamine.

Keskkonnainspeksioon kogub ja süstematiseerib igal aastal kõigi keskkonnajärelevalvega tegelevate asutuste statistilised andmed. Seejärel koondatakse andmed valdkondade ja maakondade kaupa koondtabelisse, mis annab Eestis tehtavast keskkonnanõude järelvalvest tervikliku ülevaate.

Keskkonnajärelevalve andmed kohtuväliste menetlejate kaupa 2010

KOONDTABELID

Järgnevad koondtabelid sisaldavad Keskkonna-inspeksiooni, kohalike omavalitsuste, Maksu- ja Tolliameti, Politsei- ja Piirivalveameti, Päästameti ja Tarbijakaitseameti ehk kõigi 2010. aastal keskkonnavalaseid rikkumisi menetlenud asutuste andmeid.

Tabelis „Õigusrikkumised valdkonniti 2008 – 2010“ on üheks valdkonnaks heakord ja kaevetööd. Sinna alla käivad peamiselt kohalike omavalitsuste menetletud rikkumised, mis on seotud kaevetöödega ning erinevate heakorra küsimustega, nagu kõnniteede korrashoid, lehtede koristamine jms.

Õigusrikkumised maakonniti 2008 – 2010

MAAKOND	RIKKUMISTE ARV			TRAHVITUD ISIKUTE ARV			TRAHVISUMMA KOKKU, KROONI		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Harjumaa	3782	4143	2814	2516	3168	1347	3 217 079	3 365 290	1 866 168
Hiiumaa	33	58	43	16	36	28	39 240	91 440	38 800
Ida-Virumaa	440	479	486	299	281	257	896 950	627 600	732 397
Jõgevamaa	191	163	171	69	72	63	168 280	176 560	157 880
Järvamaa	169	137	96	116	93	55	342 060	154 420	166 200
Läänemaa	78	71	47	46	57	36	127 180	114 275	109 780
Lääne-Virumaa	259	313	152	205	172	119	379 892	367 155	185 271
Põlvamaa	121	73	133	21	48	82	28 800	60 480	58 060
Pärnumaa	773	742	416	261	278	178	579 500	556 150	504 500
Raplamaa	62	97	58	140	56	37	131 430	100 915	69 480
Saaremaa	125	110	83	56	56	39	152 480	122 100	79 140
Tartumaa	960	1,030	524	297	493	270	522 150	865 264	516 760
Valgamaa	223	217	167	81	92	94	215 540	172 640	227 800
Viljandimaa	320	383	267	177	203	158	369 700	425 500	373 460
Võrumaa	219	341	130	86	89	47	159 300	210 605	96 260
KOKKU	7755	8357	5587	4386	5194	2810	7 329 581	7 410 394	5 181 955

* 2009. aasta keskkonnakahju kogusummast moodustavad valdava osa 2008. aastal toimunud metsapõlengu kahjud, mis arvestuslikel põhjustel kandusid 2009. aastasse.

ALUSTATUD KRIMINAALASJADE ARV			KESKKONNAKAHJUGA RIKKUMISTE ARV			KESKKONNAKAHJU SUURUS, KROONI		
2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
23	8	24	16	23	31	92 347	88 674 103	734 468
1			1	1	2	600	942	4050
7	8	11	15	14	17	134 812	323 742	1 010 553
1	1	3	11	6	1	81 309	94 494	28 950
2	2	1	13	2	1	166 425	24 000	900
1	1		4	4	2	75 710	133 498 930	36 000
7	8	2	15	13	4	1 012 468	336 326	4900
3	5	3	6	1	2	816 589	702	32 818
1	2	2	3	4	5	32 910	345 791	187 735
1	7			6	1		1 108 329	6000
2	2		1	1	1	26 325	500	17 000
		5	13	12	15	49 541	326 959	8 462 679
3	2	1	12		4	529 186		36 455
3	1	4	7	10	14	120 519	28 811	166 450
	3	1	3	5	2	52 555	22 984 020	750 582
55	50	57	120	102	102	3 191 295	247 747 648*	11 479 540

Õigusrikkumised valdkonniti 2008 – 2010

VALDKONNAD	RIKKUMISTE ARV			TRAHVITUD ISIKUTE ARV			TRAHVISUMMA KOKKU, KROONI		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Ranna- ja kaldakaitse	330	273	121	257	208	106	341 750	257 760	175 560
Maapõuekaitse	18	41	26	6	14	11	18 500	71 200	41 480
Metsaõigusnormid	310	181	274	230	147	182	517 140	319 980	304 020
Kalapüük	1903	2405	1510	651	947	680	831 600	1 146 360	1 168 387
Veekaitse	192	215	130	146	153	116	497 540	537 420	462 700
Kaitstava loodusobjekti kaitse	224	222	157	166	163	102	328 460	266 380	190 750
Heakord ja kaevetööd	3328	3740	2365	2094	2829	1071	2 300 872	2 823 114	1 438 439
Välisõhu ja osoonikihi kaitse	97	79	71	78	74	52	411 800	397 140	270 260
Jäätmekäitlusnõuded	1 049	779	586	559	404	312	1 547 439	1 056 820	807 840
Kemikaalide käitlusnõuded	7	6	5	4	4	1	14 000	8000	1200
Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise nõuded	19	14	18	17	10	12	201 000	139 700	89 900
Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi nõuded			1						
Järelevalvetöö takistamine	4	19	8	3	13	3	4500	40 200	6900
Jahiseaduse nõuded	132	187	149	96	113	110	181 040	198 720	170 040
Loomastiku- ja looma kaitse	86	93	119	34	33	23	54 920	41 460	22 140
Pakendialased nõuded	44	92	30	37	73	25	72 060	83 680	19 140
Kiirgusseaduse nõuded	2	2	4		1	2		11 000	3 900
Sadamate jäätmejäätlus	1			1			900		
Taimestiku ja taime kaitse	2	1	2	2	1		2520	6000	
Muud	7	8	11	5	7	2	3540	5460	9300
KOKKU	7755	8357	5587	4386	5194	2810	7 329 581	7 410 394	5 181 955

* 2009. aasta keskkonnakahju kogusummast moodustavad valdava osa 2008. aastal toimunud metsapõlengu kahjud, mis arvestuslikel põhjustel kandusid 2009. aastasse.

ALUSTATUD KRIMINAAL- ASJADE ARV			KESKKONNAKAHJUGA RIKKUMISTE ARV			KESKKONNAKAHJU SUURUS, KROONI		
2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
					1			22 000
1	2	7	4	7	8	57 183	23 693 251	8 433 667
14	9	11	54	21	18	2 787 936	223 237 391	1 870 660
		1	38	47	57	158 660	134 446	965 558
		1						
2			6	4		33 516	381 521	
	2							
8	5	3	1	2		2500	6500	
		3						
			16	18	15	126 500	292 050	165 000
28	32	30	1	3	3	25 000	2490	22 655
2		1						
55	50	57	120	102	102	3 191 295	247 747 648*	11 479 540